

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

50
ПАРА
(ДИНАРА)
1952

Година XXVII

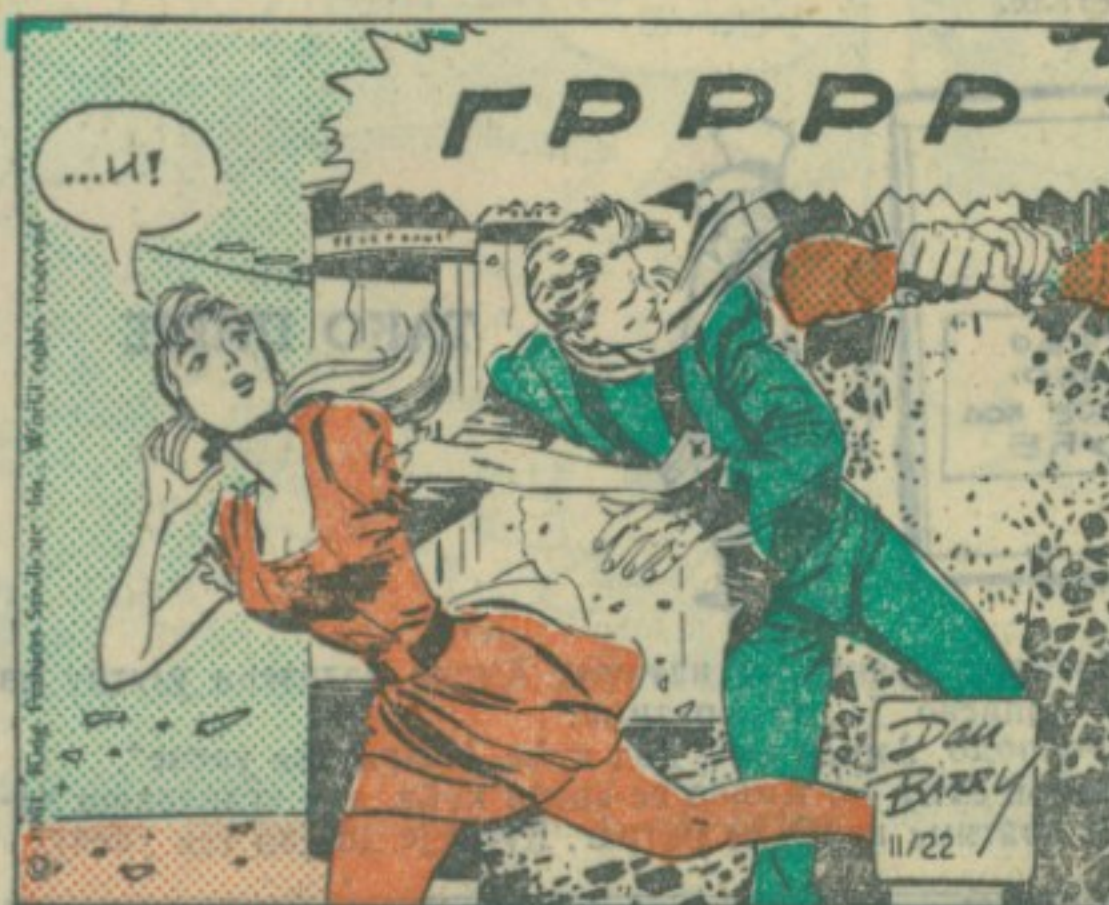
БРОЈ 773

22. октобар 1966.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Дан
BARRY

ФЛАШ ГОРДОН

У ОВОМ БРОЈУ:

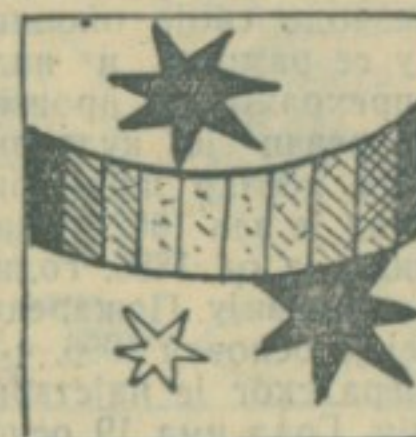
ШАЉИВИ ПРОФЕСОРИ
ПЕСМА САВОЈАРА
ИЗ ДРЕВНЕ МУДРОСТИ
ЦРТИЦЕ ИЗ БИОЛОГИЈЕ
ПОДВИГ АРТИЉЕРЦА ОРИШЧЕНКА
АРАПИН ПЕТРА ВЕЛИКОГ
НИЛСКИ КОЊ КОЈИ МИСЛИ ДА ЈЕ
СЛОН
ХУМОР
ШАХ
АНЕГДОТЕ
СПОРТ
ПИСМА ЧИТАЛАЦА

КРОЗ ВЕКОБЕ

Пре сто година

У октобру 1866. године читалачка публика у Европи и Америци могла је у листовима и часописима да нађе, између осталих, и ове вести:

Енглеска: У Нотингему је одржано тридесет шесто заседање Британског научног друштва којем је прису-

ствовало 2.300 чланова. Саслушан је реферат професора Вилијема Хогинса „О резултатима спектралне анализе при мењени на небеска тела“ Нова грана астрономске науке, каже се у реферату, заснована на спектралној анализи преноси законе земаљске физике на звезде и друга тела космичког простора, полазећи од тога да у звезданом свету постоји материја слична материјама које улазе у састав Земље и потчињена истим законима.

Њижни Новгород: Поводом прошлогодишњег јубилеја бесмртног Ломоносова израђене су медаље с његовим ликом у барелефу. На обратној страни медаље представљена је морска обала а на њој дечак који помаже рибару да распростре мрежу. На предњој страни медаље су и Пушкинови стихови о Ломоносову.

Питсбург: У једној фабрици управо је начињен цинковски гвозде ни топ чија цев има у пречнику 25 цоли (1 цол = 25,4 милиметра). За једно пуцање из овог топа потребно је од 40 до 56 килограма барута.

Варшава: Један овдашњи механичар конструисао је постељу са оригиналним будилником. Нешто пре означеног времена најпре се зачује тиха музика која

постаје све јача. Ако се особа која спава не пробуди од музике, ступа у дејство једна опруга која га избацује из постеље.

Кроз нашу земљу

ПОЖАРЕВАЦ

Пожаревац се развио у плодној равници између Велике Мораве и Млаве.

Не зна се тачна година оснивања насеља, али се оао први пут помиње 1597. године као место које је већ раније постојало. Неки сматрају да је насеље прозвано по племену Пожареваца, које се ту напустило бежећи пред турском најездом. Припадници овог племена помињу се и у доба сеобе Срба под Арсенијем Чарнојевићем, са којим су отишли напустивши и свој нови зајичај.

У Пожаревцу је 1718. године склопљен Пожаревачки мир између Аустрије и Турске, којим је Аустрија добила од Турске Србију до Западне Мораве и држала је под својом влашћу до 1739. године. У доба првог и другог српског устанка Пожаревац је дао многе познате јунаке. Кнез Милош га је 1825. године изабрао за своју другу престоницу. У току другог светског рата становници града и околине узели су активног учешћа у борби против окупатора, који је ту стрељао око две хиљаде људи.

Пожаревац је почео да се интензивније развија тек последњих десетак година користећи своја природна богатства — пре свега рудника Кос толица, а потом пољопривредне производе своје околине. У граду се развила и индустрија прехранбених производа. Пожаревац је културно-просветни центар шире околине. Град је већ 1862. године имао нижу, а од 1888. године и вишу гимназију. Пожаревачки музеј је основан 1896. и по сле београдског је најстарији у Србији. Град има 19 основних, средњих и стручних школа, Галерију слика Милене Павловић — Барили и др.

ЈАРЕБИЦЕ И ДИЈАМАНТИ

Дванаест година већ Агафија Инокентијева Балајева „лута“ са якутским геолозима. Њена дужност је да испира дијамантски песак а слободно време проводи у лову.

Још у детињству Балајева је од старијих слушала да птице често гутају драго камење да би им се храна боље сварила. Недавно је на обали арктичке речице Ебељах Агафија уловила једну препелицу. У желуцу уловљене птице било је пуно каменчића од којих је један блистао необичним сјајем.

Анализа коју је извршио геолог Корјакин показала је да је сјајни каменчић висококвалитетни дијамант, додуше од само једног карата — то јест од 95,6 милиграма!

АНЕГДОТЕ

НИКО СЕ НЕ ЖАЛИ

Француски филозоф Монтењ једном је приметио:
— У свету је по свој прилици најправиле подељена памет.
— На основу чега то закључујете? — упитали су Монтења.
— То се види по томе што се нико не жали на недостатак памети, одговори Монтењ.

ОШТРОУМНОСТ

Поставили Бернарду Шоу овакво питање:
— Реците, молим вас, на који начин успевате да у било ком тренутку смислите оштроумне и духовите одговоре.
— То је врло просто — одговори Шоу. — Ја мислим о нечем врло глумом и тог истог момента говорим супротно.

ЗАКРЕКЕТАЛЕ ЖАБЕ

Млади бесплосличари шетајући у летњем парку сретоше руског баснописца Крилова.
— Иде нам у сусрет црни облак! — гласно узвикну један од њих.
— Да — одговори Крилов — зато су ваља жабе и закрекетале.

ТАКО ПИШЕ

Познати француски научник Ампер излазећи ујутру из стана написао је на вратима:
„Господе, Ампер није код куће. Наберите увече.“
Након сат и по Ампер се врати кући, али угледавши напис на вратима врати се натраг. Кући је дошао тек увече.

Ripley Вероватно чли не!

ОРАНСКО ДЕЛЕ БАРКЕ

МЕТАЧКИ ПРОНАЛАЗАЧ КАТАПУЛТА КОЈИМ ЈЕ МОГЛО ДА СЕ ИЗБАЦИ ТАМЕ ТЕШКО 1.500 КИЛОГРАМА, ЗАГЛАВИО СЕ САМ У СВОЈУ РАТНУ МАШИНУ ЗА ВРЕМЕ ОПСАДЕ ЗАДРА 1346 ГОДИНЕ И БИО ИЗБАЧЕН У ЦЕНТАР ОПКОМЕНОГ ГРАДА. ПАО ЈЕ НА СВОЈУ ЖЕНУ КОЈА СЕ У ЗАДРУ НАЛАЗИЛА БЕЗ НЕГОВОГ ЗНАЊА И ОВОЈЕ СУ ПОГинуЛИ

ЛАКШМИБАЈ

/1827-1858/
МАХАРАНА ОД
ДАНСИЈА /ИНДИЈА/
НАУЧИЛА
ЈЕ ДА ЧИТА
И ПИШЕ
У 5. ГОДИНИ
И ОТАДА
ЈЕ СВАКОГ
ДНА
ПРОВОДИЛА
ПО 2 ЧАСА
ИСПИСУЈУКИ
1.100
РАЗНИХ
ИМЕНА
ХИНДУСКОГ
БОЖАНСТВА
РАМА-
ЧАНДРЕ

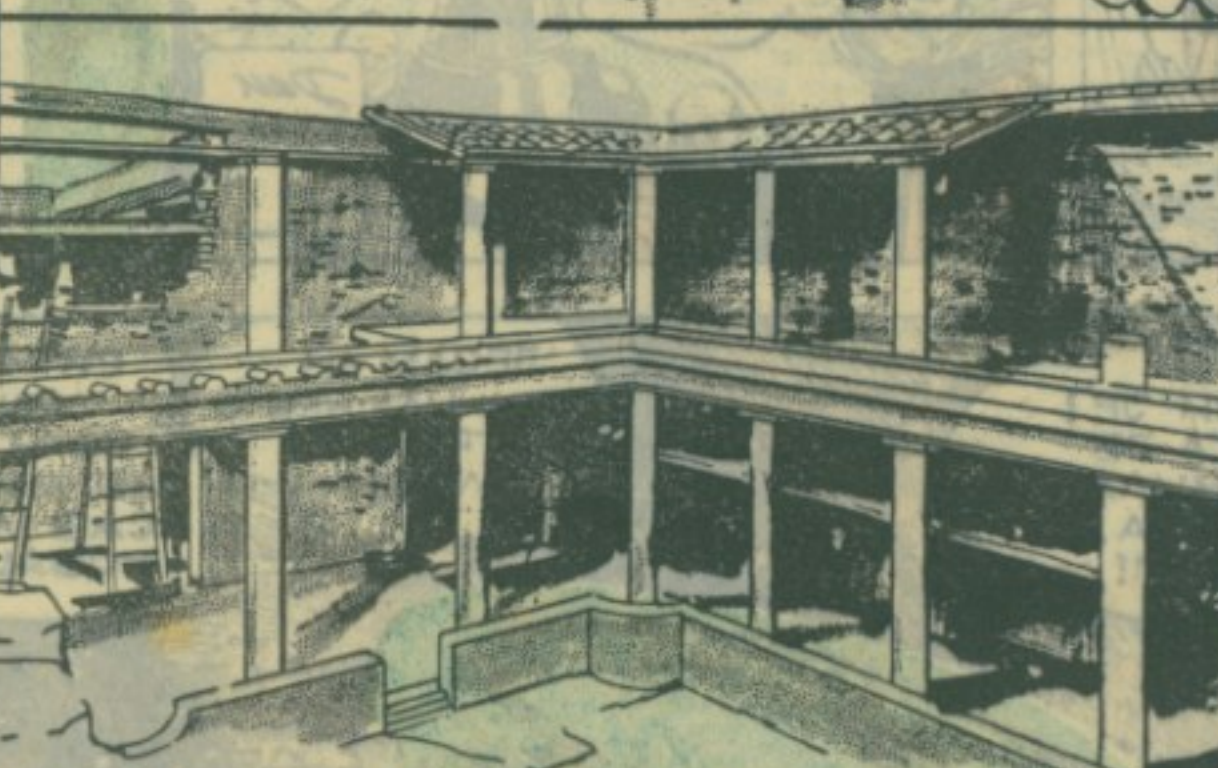

ЦИНОВСКА ПУХАРА

/LYCOPERDON GIGANTEUM/ САДРЖИ 1.000.000.000.000 СПОРА ОД КОЈИХ БИ СВАКА МОГЛА ДА ИЗРАСТЕ У НОВУ ПУХАРУ ЧИЈИ ЈЕ ПРЕЧНИК 30 САНТИМЕТРА А ОВЕ ТЕ ПУХАРЕ ИЗ ЈЕДНЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ МОГЛЕ БИ ДА ПОКРИЈУ ПОВРШИНУ ОД 700.000 КВАДРАТНИХ КИЛОМЕТАРА- СРЕКОМ ОД СВИХ СПОРА САМО СЕ ЈЕДНА РАЗВИЈЕ

ВАГА ТОЛИКО ОБЕЋИВА ДА МОЖЕ ДА ИЗМЕРИ ТАКУ НАЧИЊЕНУ ВРХОМ ОЛОВКЕ /О 0001 ГРАМ/ ПОСТОЈИ У ПОРТАЛЕНДУ /САД/

КУЋА ЉУБАВИНИКА

ИСКОПАНА НЕДАВНО У ПОМПЕЈИ, НАЗВАНА ЈЕ ТАКО ЗБОГ НАПИСА НА ЊОЈ КОЈИ ГЛАСИ: „ЉУБАВИНИЦИ КАО И ЦИЛЕ ЖИВЕ МЕДЕНИМ ЖИВОТОМ“ ЈЕДИНИ СТАНОВНИЦИ НИСУ ИМАЛИ МЕДЕН ЖИВОТ ЈЕР СЕ ЗГРАДА БИЛА ПОДИГНУТА 79 ГОДИНЕ. НЕШТО ПРЕ ЕРУПЦИЈЕ ВЕСУВА КОЈА ЈЕ УНИШТИЛА ПОМПЕЈУ

МОРСКА ЛЕПЕЗА

У ОТВАРИ ЈЕ КОРАЛ КОЈИ РАСТЕ У ОБЛИКУ ЛЕПЕЗЕ

WALT
DisneyПАЈА
ПАТАК

СПОРТ

СПРИНТЕРИ
ВОДЕНИХ СТАЗА

Стални смо сведоци фантастичних рекорда у пливачким и подвига пливача на дуге стазе, на пример оних који препливавају Јаманци, често

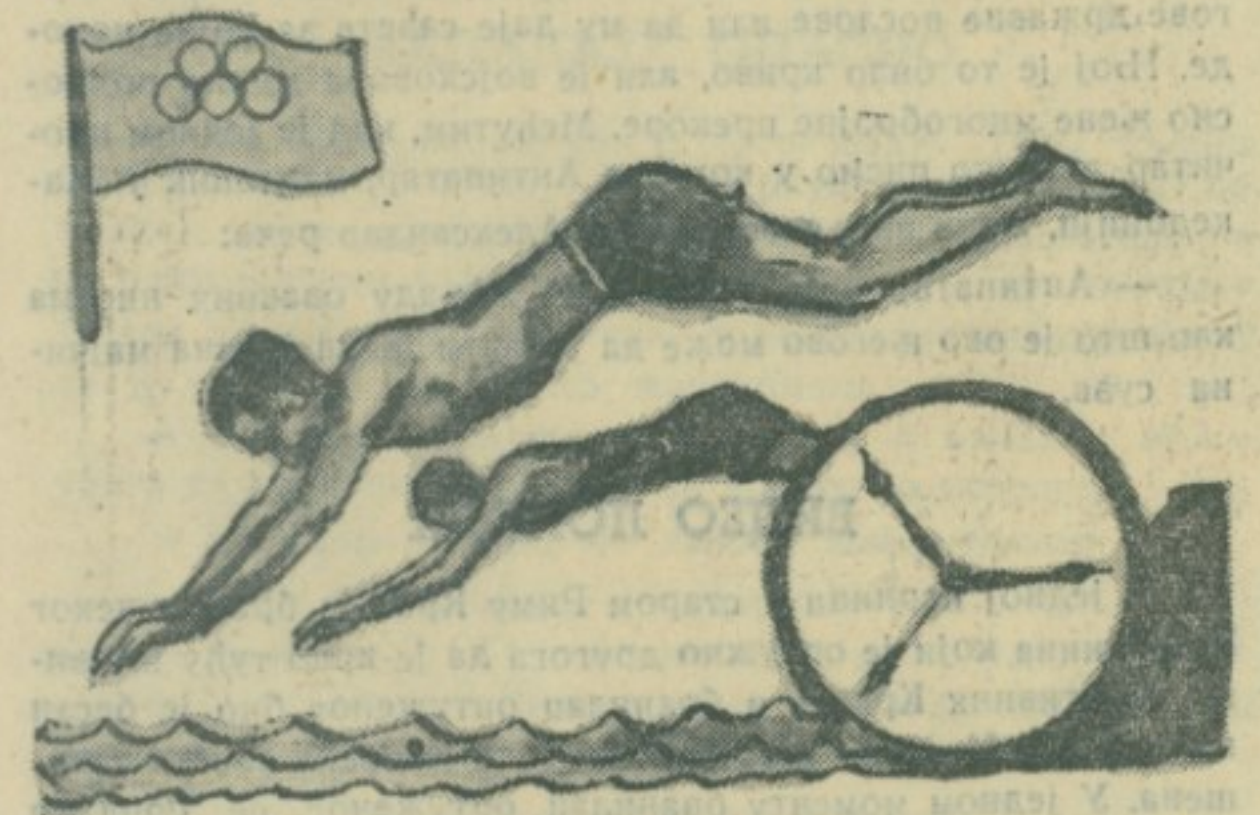
Каханамоку је 1912. у Стокхолму освојио златну медаљу у конкуренцији на сто метара. Он је успео да свој рекорд одржи и у светског рата и да 1920. добије у Антверпену другу златну медаљу. Тада се појавио други велики пливач који је тај рекорд потукао! Славни Џони Вајсмилер са 38,6 секунди постао је познат спортскај публици широм света нарочито после серије филмова које је снимио о Тарзану. Године 1924. освојио је Вајсмилер у Паризу Каханамокуев рекорд. Укупно је те године 1924. освојио пет олимпијских медаља и поставио за ово време фантастичан рекорд од 57,4 секунде на сто метара. Овај рекорд је успео да одржи више од десет година.

Тада је нова пливачка нација ступила на сцену. Био је то Јапан. Године 1932. освојио је Јапанац Миџако злат

ну медаљу на сто метара, испред свог земљака Каванишија. Јапанци су се показали као најјача екипа. Они су добили пет од шест утакмица за мушкарце и у штафетном пливању на 4x200 метара поставили су рекорд од 8,38,4 секунде. Американац Питер Фик успео је да поправи рекорд на сто метара на 56,4 секунди и тиме постао фаворит за Олимпијаду 1936. у Берлину. Али Фик је изневерио исто као и нове звезде из Јапана, Јуса и Тагуши. По бедно је неочекивано Мађар Ференц Чик.

Даљи олимпијски победници били су: 1948. — Валтер Рис (САД); 1952. — Клерк Сколс (САД); 1956. — Џон Хендрикс (Аустралија); 1960. — Џон Дејвит (Аустралија) и 1964. — Дон Шоландер (САД).

Нови пливачи који су дошли потукли су старе светске рекорде па ипак нису стекли толико олимпијских медаља као, на пример, Готвалес (Француска) или Стив Кларк (САД). Обојица су постигли светски рекорд на сто метара у времену од 52,9 секунди али су на крају поделили судбину са Фиком, Жанијем, Фордом и Кливлендом, који су више пута постављали нове рекорде, али су на олимпијадама били побеђени.

посматрамо драматична такмичења у пливачким базенима али су тек спринтери у стању да нас подигну са својих седишта када се као из бачени опругом баци са својих стартних постоља и као торпеда појури стазом.

Ко су ти људи? Прелистајмо историју пливачког спорта.

Пењински цртежи у Либије кој пустињи који су настали око 4000. године пре наше ере говоре јасно да је пливаче занимало људе у давна времена.

Вековима после тога „сметски рекорди“ у овом спорту били су „приватни“, чије их контролисала нека интернационална организација. Готово никакву улогу није иг-

класе: Чарлс Даниелс, који је освојио три златне медаље. Четири године касније њему је опет припала златна медаља у Лондону у дисциплини на сто метара. Ђегов светски рекорд износио је 1,05,6 минута.

У то време Аустралијанац Сесил Хили, упознао је Европу са краул стилу. Овај догађај изазвао је прву револуцију у пливачком спорту. Даниелсу је додуше пошло за руком да у свом старом стилу још једном поправи светски рекорд на 1,02,8 минута али било је свршено са старим начином пливања. Краул стил, који је Хили донео у Европу, постао је чувен у свету захваљујући пливачу Каханамоку (Хаваји).

КЛУБ ЦИНОВА

Сматра се да је највиши човек у Европи један Швеђанин: висок је 2 метра и 38 сантиметара и носи ципеле број 54. Он је недавно основао у Стокхолму клуб цинова. Задаца клуба је да штити инте ресе изразито високих људи који често доспевају у веома неугодне и тешке ситуације. За њих у хотелима нема довољно дугачких постеља, они не могу да купе одећу и обућу која им одговара.

Према правилнику клуба чланови могу да постану само они чији раст није мањи од два метра.

Уређује: Паја Патак

Ква
Ква

се глас једног путника. — Кад прва дама буде мртва, ви ћете га отворити да умре и друга а онда ћемо нас двојица на миру путовати.

Није јој јасно

Белка се налази први пут на балетској представи. У једном моменту она се нагиње према Шили и каже:

— Није ми јасно зашто нису узели играчице вишег раста, ове стално морају да се пропину на прсте.

Знају они
шта је боље

Један енглески туриста нао у воду. Како није знао да плива, почео је да се дави и дозива у помоћ:

— Хелп! Хелп!

Недалеко од тог места пецају Понај и његов отац. На пошкве даљеника Понај хладнокрвно каже:

— Види овог мудраца, боље би му било да је научио да плива него што је губио време учећи енглески.

Мир изнад
свега

У кулеу воза којим Шила иде на годишњи одмор прозор је отворен. У једном тренутку путница која седи до Шиле каже:

— Хоћете ли бити љубазни да затворите прозор. Умирем од хладноће.

— Немојте, молим вас, — умиша се друга путница — умрећу од врућине.

— Затворите прозор — зачу

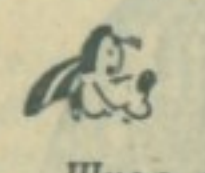

Мала разлика

Пера Ждера, онако дебео, једва трчи по кеју са два тениска кофера у рукама. Брод се налази готово сасвим уз обалу и он с муком успева да пребаци пртлаж на палубу.

— Ух! Умало да нисам за-каснис — рече он сав задихан.

— Али — обрати му се један морнар са брода — ми не полазимо већ пристајемо.

Хоће ли му
соп веровати

Шила прича Понају своје „доживљаје“ из лова:

— Прошле јесени кад сам био у лову у долини Роне испред мене искочи пар дивљих вепрова...

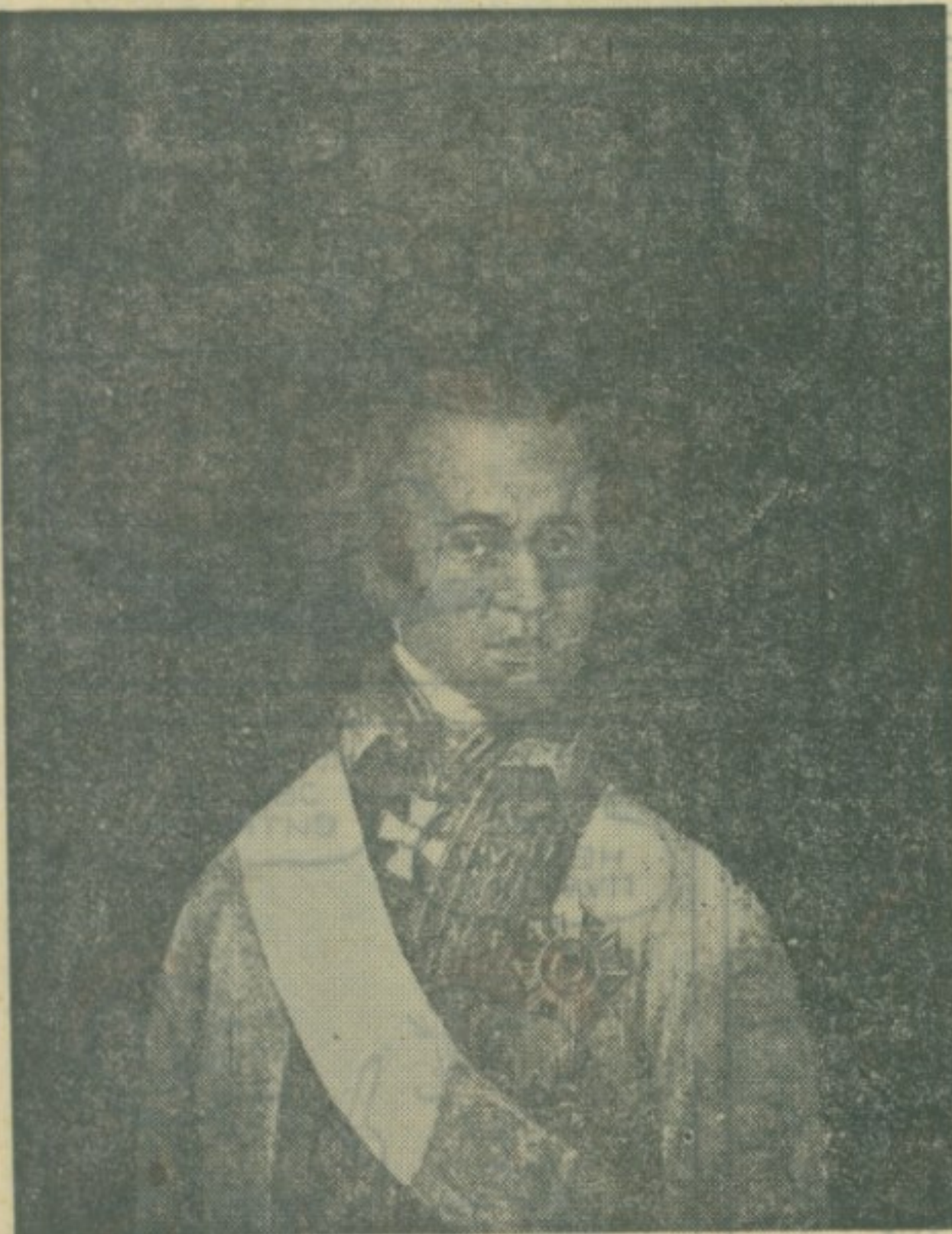
— Ух! ух! То лажеш — рече му Понај — откуд тамо има вепрова?

— Добро, а да ли ћеш ми веровати ако ти кажем да сам уочи тог дана на истом месту убио нар зечева?

— Хоћу.

— Е! — тријумфално рече Шила — то баш није истина а ти си ми ипак поверовао.

АРАПИНИ ПЕТРА ВЕЛИКОГ

Судбина Абрама Ханибаловича, Арапина Петра Великого и прадеда највећег руског песника Пушкина, заиста је фантастична.

Био је Етиопљанин из оне етиопске области која се под Италијанима називала Еритреја. Сам Ханибал је написао: „Родом сам из Африке и потичем из тамо познате племићке породице. Родно сам се у главном граду мог оца, у Логони, који је, поред овог, имао под собом још два града. Лета 1706. дошао сам у Русију из Цариграда са грофом Самом Владиславовичем, својом вољом, у младим годинама и био доведен у Москву“.

Ханибалов отац имао је у харему 30 жена и много деце. Ханибал, рођен 1698. или 1699. био је најмлађи син и, изгледа, мезимац у породици. Старија браћа су била љубоморна. Етиопија се у то време огорчено борила од Турака и њене граничне покрајине прелазиле су из руке у руку. Турци су по свом обичају захтевали таоце од покорених па су тако тражили „данак у крви“ и од господара Логоне. У његовом одсуству браћа су дала Турцима очевог љубимца и, по свој прилици, његовог наследника на престолу — Ханибала. Дечаку се за цео живот урезала у памћење слика: родна обала измиче а у мору за турским бродом плива његова сестра Лаган надајући се да ће стигли лађу и последњи пут пољубити брата.

Тако је почео трновит пут у живој седмогодишњег Етиопљанина. Ханибала су довели у Цариград, султану, и сместили га у сарај. Био је то паметан, леп и љубавник дечак. Жене из султановог харама су га мазиле. И у Цариграду је почео да се прича о малом заробљеном Арапину. Баш некако у то време руски посланик у Турској Украјинцев добио је из Петрограда од цара Петра

рапча на пијаци није било тешко, али цар је захтевао паметне и способне. А ко ће знати да ли су способни! Ако погрешно може још добити по леђима царском кнотом.

Најсигурнији би био ако би могао да се домогне Арапча из царског сараја. Јер, приче о њему доспеле су и до посланика. Али, тај дечак није роб, већ талац и султан га неће добровољно дати. Остајало је само да га украде. И Украјинцев је поткупио султановог везира и украо Арапча. Године 1706. гроф

Сава Рагузински довео је у плашеног дечака у Москву где се на пролазу налазио цар Петар.

У Петроград га је довео сам Петар. „Арапча“ се свидео цару: било је заиста бистро, промућуно и омељо. Брзо је научило руски и постало царев паж — част о којој су за своју децу маштали многи бојари. У почетку су га звали као и у домовини: Ибрахим (арапска варијанта европског имена Аврам, руски Абрам).

Полупаж-полупосилни, Абрам је свуда ишао са царем, спавао с њим под истим кровом. Цар је био строг и суров: тукао је малишана за сваку погрешку али га је и подучавао и бринуо се о њему. „Децембра у 20. дан, по наређењу, савишеви нови кафани Јакиму, Карлу и Абраму Арапину за празник Рождества Христова“.

Године 1707. Абрам је крштен, и то у Вилни. Кумови су му били сверусијски император и пољска краљица. На крштењу је добио име по куму — Петар. Али, дечак се као за последњу нит која га је везивала с далеком домовином, упорно држао свог старог имена и није хтео да се одазива на име Петар. Годинама се касније потписивао Абрам Петров, претворивши своје ново име у презиме. Касније је узео презиме Ханибал.

У Етиопији се нешто научило о Ибрахимовој судбини и у Петроград је стигао један од његове старије браће да би га вратио кући. Али га Петар није пустио. Он се био сроднио са својим кумчетом, већ га је уврстио као бубњара у артиљеријску чету Преображенског пука, најугледнију чету у војсци у којој је сам цар био капетан, а војници — кнежеви и грофови.

Ханибал је растао. Противци су гадине и Етиопља-

нин, сада већ младих, предао је учио. На своје друго путовање по Европи, Петар је повео и Абрама и оставио га у Француској да учи за војног инжењера. Запретно му је: ако почнеш да пијеш и скиташ се, не будеш ли учио — у земљу ћу те сатерати. Обећао му: ако савршиш школу — начинићу те угледним.

Абрам је већ схватио да га од превртљиве судбине могу заштитити само вредноћа и знање. Озбиљно се односно према могућностима које су му пружене — „гризао је европску науку“. Руски ђаци у иностранству тешко су живели: стипендије су биле мале, из Петрограда су стизале нередовно, пролазећи кроз многе лакоме руке. Често се и гладовало. Абрам је слао у Русију многа сузама натопљена писма: нема чиме да плати учитеље, нема шта да обуче, хладно му је — „на леђима ни кафтана, ни кошуље готово немам, слабо се храним а опет дугове не могу да избегнем“.

Али, и поред оскудице Абрам је вредно учио. Да би свестрано савладао војне вештине ступио је као добровољац у француску војску. А када је 1719. године избио француско-шпански рат Ханибал је отишао на фронт. Храбро се борио, био рањен у главу и заробљен. Французи су га избавили из заробљеништва и као признање и награда за храброст било му је дозвољено да се упише у високу инжењерско-артиљеријску школу у Мечу, тада најбољу на свету, у коју је приступ странцима био строго забрањен. Још пре него што ју је завршио Ханибал је био произведен за каптеана француске војске. Пред Етиопљанином из Русије отварао се блистава, вртоглава каријера.

У јануару 1722. године из Петрограда је стигло наређење: сви руски ђаци да се врате кући. Узалуд је Абрам мо-

лио да му одложи повратак за две године да би завршио студије. Петар је остао непоколебљив.

Пишући о свом прадеди, Арапину Петра Великог, Пушкин каже да је Ханибал желео да остане у Паризу не само због студија већ и из романтичних разлога: у питању је била нека француска грофица. То је данас тешко утврдити. Али, сигурно је да је Ханибал тешко жи-

вео у Паризу, да је много учио, а своју малу стипендију није трошио на бесмислице: у Русију се вратио са 400 књига. Била је то за оно време читав библиотечка.

Петров план је успео. Етиопљанин је постао живи прекор лењим и безвољним бојарским и племићким синовица. Из Француске се вратио као образован инжењер, културни и са истанчаним укусом за књижевност и уметност, одличан козер.

Петар је често лично испитивао оне које је слао на школовање у иностранство.

Ханибаловим знањем био је веома задовољан: Африканац с француским образовањем у руској служби постао је поручник у истој оној артиљеријској чети у којој је почео као добошар. Сада је он био старшина и учитељ синовима из најпознатијих руских породица: учио их је језицима, математици, војним вештинама; преводио је научне књиге, био царев саветник.

А онда је Петар умро. Срећа је окренула леђа Ханибалу. Јер, он није био дворанин, није имао никакве имовине и у потпуности је зависио од цареве воље и милости. Пошто је дуго живео у царској близини, и знао све што се радило на двору, био упознат са свим дворским сплеткама, цареви наследници су га попреко гледали. И чим је Катарина I села на престо Ханибал је без речи био одстранен из службе. Без средстава, био је принуђен да продаје своје књиге, да их једну по једну „отпица од срца“. Продао их је око сто.

А онда је почело прогањање. У мају 1727. године наређење: да оде у Казан да провери утврђења. Тек што је стигао, ново наређење: да сместа иде у Тоболск да тамо гради тврђаву. Пре њега у Тоболск је стигла наредба: Абрама Петрова послати на кинеску границу ради њеног утврђивања.

И тако: Етиопија — Црвено море — Средоземно море — Цариград — Црно море — Москва — Петроград — Француска — Шпанија — Казан — сибирско-кинеска граница.

Поред лутања и малтретирања једном су га чак и ухапсили, додуше не за дуго, конфисковали му библиотеку, што му је пало теже но затвор. Једва је успео да се „извуче“ из Сибира и да се на Балтику запосли као инжењер.

Године 1741. на престо је дошла Јелисавета која је објавила враћање Петровим идејама. Сетила се и очевих питомца и сарадника. Ханибал је унапређен за генерала-мајора, добио је велики посед, новац, враћена му је библиотека и што је било најважније, позван је да примени своје знање и искуство. У априлу 1752. године Ханибал постаје главни инжењер Русије. На том положају остао је десет година. Резултати: утврђене линије на југу и Далеком истоку, инжењерске школе са најбољим професорским кадром, темељи одбрамбеног система. Награде и признања нису изостали а ни Орден Александра Невског.

Али, све су се више испољавале последице шпанског рата и тешког живота: руке су дрхтале, глава се тресла. И 1762. Ханибал одлази у пензију. Живео је још 20 година. Као осамдесетогодишњаку пала му је на ум мисао: да тражи напруг престо свога оца у Етиопији. Од те старачке идеје одговорио га је старији син Иван Абрамович: „За владарски положај потребно је царско богатство.“ И Ханибал је одустао од намере да се врати у родну Етиопију из које је отишао као седмогодишњи дечак и коју никад више није видео.

СЛИКАРСКИ ДВОБОЈ

ИЗ ДРЕВНЕ МУДРОСТИ СНАГА МАЈЧИНЕ СУЗЕ

Сликар старе Грчке Зевксис тако је вешто насликао нову лозу да су птице сатале да кљују зрна грожда.

Сликар Парасиј, видећи то, изјави да ће насликати још лепшу слику. Узбрзо Парасиј донесе своју слику Зевксису.

Видевши је, Зевксис узвикну: — Брзо скидај завесу! Хоћу да видим твоју слику! — Па то и јесте моја слика — одговори Парасиј. — Ја сам насликао завесу.

— Победио си — признаде Зевксис. — Ја сам обмануо птице, а ти си обмануо уметника.

МЕРА ВРЕМЕНА

Софокле је једном рекао да је изгубио три дана док је испевао једну песму.

— Три дана! — узвикну један осредњи песник. — Па ја бих за то време написао сто песама.

— Можда — одговори Софокле — али би оне живеале само три дана.

ЦЕЗАР И ЊЕГОВ ВЕТЕРАН

Неког старог ветерана оптуже Цезару због његовог понашања. Када је дошао пред Цезара, он се није бранио, него је само почео да поставља питања Цезару:

— Сећаш ли се, господару, да си угануо ногу код града Сукрона у Шпанији?

— Да, тога се добро сећам, — рече Цезар.

— А сећаш ли се да си хтео да седнеш у сенку под неко дрво и да је то место било строј, а да је у томе моменту један твој ратни друг брзо простро своју кабаницу да ти буде пријатније?

— Како се не бих тога сећао. Добро још памтим да сам био страховито жељан и хтео сам да пузим, али због бола у ножи нисам могао да одем до оближњег извора, па ми један ратни друг, за кога сам знао да је човек храбар и хитар помогао; узео је своју кацигу и у њој донео воде.

— Да ли би могао, господару, препознати тога човека или његову кацигу?

— Кацигу не бих могао препознати, али човека бих могао, али ипак није лепо што ти постављаш питања на овом претресу, јер то нема везе са овим. И ти свакако ниси онај човек који ми је оно учинио, — рече љутито Цезар.

— Цезаре, заиста не можеш да ме познаш. Кад се то десило био сам потпуно читав, али после у борби код Мунде у Шпанији, ископао ми је око. Ни ону кацигу не бих могао да познам јер ју је пресекао шпански мач.

Цезар је био ганут овим напоменама и забранио је да се праве неприлике овоме старом војнику.

Александар Македонски често је слао поклоне својој мајци. Међутим, никад није допуштао да се она меша у његове државне послове или да му даје савете за војне походе. Њој је то било криво, али је војсковођа мирно подносио њене многобројне прекоре. Међутим, кад је једном прочитао дугачко писмо у коме се Антипатар, намесник у Македонији, жали на његову мајку, Александар рече:

— Антипатар није свестан да хиљаду оваквих писама као што је ово његово може да уништи једна једина мајчина суза.

ВИДЕО ЛОПОВА

У једној парници у старом Риму Крас је бранио неког Римљанина који је оптужио другога да је крао туђу имовину. Противник Красов и бранилац оптуженог био је бесан када је чуо Красову аргументацију да је крађа заиста извршена. У једном моменту бранилац оптуженог се обратио Красу и љутито му рекао:

— Шта лајете!

— Видео сам лопова, мирно одговори Крас.

КСЕНОКРАТ И ПОЛОМОН

Млади Атињанин Поломон ништа није радио већ је по цео дан пио идући од гозбе до гозбе. Када се једног дана, у саму зору, са неке гозбе враћао кући, видео је да су отворена врата на кући филозофа Ксенократа. Пијан и с венцом на глави, уђе у школу Ксенократа у којој су већ седели његови ђаци. Он седе и поче да се подсмева славном беседнику. Најзад се Ксенократ диже и мирним гласом поче да говори о скромности и умерености наводећи примере. Његов говор је био такав да Поломон није ништа могао више да проговори, него је скинуо венац с главе и бацио га, па поче пажљиво да слуша. Касније је постао један од најревноснијих посетилаца Ксенократове школе. Резултат није могао да изостане. Некад агогласни распикућа постао је познат филозоф.

наређење: да набави и пошаље у Русију неколико паметних арапских дечака „способних за учење и службу“. Арапчићи су били потребни цару да би од њих створили образоване и уменне војнике као живи прекор многим лењим руским бојарима и дворанима који нису били способни да следе размах Петрових идеја и реформи. Ево, изволте, стидите се: у Русији Арапи превазилазе Русе!

Украјинцев је дуго размишљао главу како да испуни царско наређење. Да, купити А-

ИЗУМ КОЈИ НИКО НИЈЕ ХТЕО

трокардиограма, студенти копирају своје радове а хотели, мотели и библиотеке документа која су им поднели посетиоци односно читаоци.

Човек који је пронашао ксерографију имао је веома тешко детињство. Честер Карлсон живео је са својим родитељима у Сан Бернардину у Калифорнији. Већ у четрнаестој години постао је глава породице, јер је његов отац био тежак болесник а и мати му је боловала од неизлечиве туберкулозе. Да би за радио који долар више, мали Честер је устајао у пет ујутру и пре одласка у школу прао излоге продавница. По подне је чистио канцеларије банака и редакцијске просторије а сваке суботе је радио од шест ујутру до шест увече. Свако друго дете толико оптерећено и уморно од рада одавно би напустило школу. Међутим, Честер је био непоколебљиво упоран. Док је похађао гимназију био је

портир а истовремено је изучавао занат код једног штампара. Суботе и недеље је проводио у једној хемијској лабораторији. У седамнаестој години је изгубио мајку. Сад је морао да се сам брине о оцу инвалиду. Упркос томе он је после пет година напорног рада завршио факултет. Имао је у том тренутку 1.400 долара дуга. Било је то 1930. године. Економска криза у САД била је у пуном јеку. Послао је 82 понуде за запослење, али је на све добио негативан одговор. Најзад су га примили у службу за патенте једне електронске фирме.

У току рада Честер је приметио да прекуцавање оригиналних докумената на машини одузима дактилографским машинама драгоцено време. Схватио је да би им машина за тренутно копирање представљала драгоцено помоћ. Проучавање таквог једног уређаја почео је 1935. године. Читаве три године он је испитивао како светлост делује на материју а суботу и недељу проводио је у њујоршкој општинској библиотеци. Упоредо је радио у канцела-

рији, похађао је вечерње течајеве правних наука и маштао је о свом изуму. Прву репродукцију једног документа добио је 22. октобра 1938. године. Тако је пронађена ксерографија што на грчком значи писање насуво.

Међутим, Честера Карлсона су очекивале године неера зумевања и несхватања значаја његовог изума. На све стране је нудио свој проналазак, али сви су били равнодушни према њему. Од 1939. до 1944. године око 20 највећих фирми одбило је његове понуде. Међутим, Карлсон је и даље био упоран. Слао је писма, приказивао своје моделе, обијао прагове. Многи су његов изум називали детињастим.

Најзад је 1947. године фирма Харолд из Рочестера пристала да произведе Честерову машину за копирање. Тако је најзад петнаестогодишња упорност проналазача Честера тријумфовала.

ШТА ЈЕ СА НАСЛЕДСТВОМ?

Недавно је у Енглеској умро стари лорд Семпил. Још није био ни сахрањен а око његовог имања и титуле настале су расправе. Наиме, породица Семпил држи се једне вишевековне традиције: лордовску титулу, породични замак и остало имање може да наследи само мушки потомак. На наследство претендује син покојног лорда. Међутим, специјална хералдичка комисија, која одлучује о праву на племство и о племићким титу-

лама и гробовима, уложила је протест. Разлог је тај што је лорд Семпил пре 40 година добио кћерку која је недавно уз помоћ медијине променила пол. Комисија сматра да је то учинила само да би добила наследство. Правници којима се претендент на наследство некадашња кћерка и сада син лорда Семпила, обратио за помоћ не могу још да кажу како ће се завршити овај необичан спор.

ЦРТИЦЕ ИЗ ВИБЛОГИЈЕ

ИНСЕКТИ

НЕПРИЈАТЕЉИ ЧОВЕЧАНСТВА

ва да би се њихов збир могао изразити бројком од 25 цифара. Много ће нам јаснија бити та слика ако кажемо да би тела овако великог броја мува створила масу од 100.000 милиона кубних километара односно масу знатно већу од наше планете!

Не треба заборавити ни то да инсекти прождиру или уништавају једну трећину хране и житарица које човек произведе! Осим тога, за половину свих болести или смртних случајева разлог су инсекти. Звучи невероватно, али је тачно да само једна једина врста инсеката (кома-рац маларијачар) напада још данас 1/6 човечанства и тражи сваких 10 секунди један човечији живот!

У биолошкој борби између човека и инсеката, човек тријумфује својом интелигенцијом, која му је помогла да пронађе велики низ различитих средстава и оружја у борби против инсеката. Али мора се са зебњом приметити да су се инсекти успешно супроставили целом арсеналу хемијских оружја. Већ после неколико година појавиле су се генерације инсеката способне да лако поднесу отрове који су њихове претходнице десетковале.

Само захваљујући јединственој у природи способности за прилагођавање ових животиња на најразличитије и најнеповољније услове спољне средине, инсекти су данас становници и ледених вода Арктика и врелих вода изоландских гејзира. Они могу да живе у врло сланим растворима или у ултравиској течности. Неки инсекти проко-се смрти и живе чак и на формалином препарираним и конзервисаним препаратима и лешевима појединих анатомских института.

Нова открића у физици и хемији пружају наде човеку да ће се пронаћи ефикасно оружје и против инсеката. Иако се данас сматра да је атомска енергија најстрашније оружје које је открио човек, није сувишно напоменути и упозорити да су инсекти, према тврђењу научника, готово неосетљиви на радио-активно зрачење атомских извора.

У данашњем броју објављујемо неколико цртица из биологије. Наша редакција има намеру да и даље доноси написе из ове области, али бисмо пре тога хтели да знамо шта ваџе основних и средњих школа, као и ваше наставнике, највише занима из обимног подручја које обухвата биологија. Пишите нам шта бисте на овој страни желели да прочитате. Поставите питања не само у оквиру наставног програма већ о свему што вас интересује у вези с биологијом. Наш научни сарадник одговориће свакоме на питање које га занима.

Крајем септембра 1966. године одржан је у Београду међународни симпозијум (скуп) научника који се баве тзв. молекуларном биологијом. Ово је нови правац у изучавању живих бића који је, користећи нове методе физике и хемије, успео да уђе у неке тајне огромних живих молекула.

Жива ћелија је један нарочит конгломерат материја: у њој су сакупљени најразноврснији хемијски продукти. У ћелији посматрамо веома сложен енергетски центар, који ради са врло високим коефицијентом корисног дејства, далеко ефикасније него топлотне машине. На једном малом простору, у ћелији од свега 0,5 или једног микрона, скупљена је најкомплекснија лабораторија са којом се не могу упоредити ни највеће и најбоље лабораторије на свету!

Изучавање живе ћелије има огроман значај. Научници це-

лог света свестрано истражују различите стране грађе и процесе који се тако тајанствено и ефикасно одвијају у биљним и животињским ћелијама, вирусима или бактеријама. Какав је циљ ових истраживања? Научници се труде да упознају начин како се одвијају ови тајанствени процеси, али је крајњи циљ човека да утиче и управља овим процесима и тиме усмерава природу у жељеном правцу. Када човек буде могао да управља тим тајанственим програмом живота ћелија, настаће време када ће се човечанство избавити од неизлечивих болести, биће то време изобиља, време стварања нових и непознатих форми живота које би човек смислено користио. Довољно је рећи да још не познајемо тајну производње скроба, оно што свакодневно милионима година „познају“ и тако једноставно чине зелене биљке. Изгледа да је наука на пра-

ВЕЛИКА ТАЈНА МАЛЕ ЋЕЛИЈЕ

гу да сазна и ову тајну над тајнама. То ће бити откриће са којим се неће моћи да упореди ниједно које је до сада човек начинио.

Да је човек на путу да открије већ ускоро извесне детаље великих биолошких тајни показују неки примери. Недавно је са поља Кубана, Украјине, Касакстана, Алтаја и Киргизије сакупљен необични принос шећерне репе. У свакој ћелији ове биљке било је не 18 као што је обично већ 27 хромозома, сићушних кончића у језгру ћелије који учествују у размножавању ћелија и преношењу наследних особина на потомке. Не смемо заборавити да је број хромозома стаалан за сваку органску врсту и да је

дуга времена владало мишљење да се овај број никако не може променити. Међутим, у случају са шећерном репом научници су успели да помислу материје калхицина (која се добија из биљке мразова — *Colchicum autumnale*) прекину процес деобе ћелије, па је добијена биљка са дуплим бројем хромозома у ћелијама. Потом је овакву биљку шећерне репе укрштена обичном па је добијен тзв. триплоид са 27 хромозома у телесним ћелијама!

Претпоставља се да ће овакав начин третирања неких индустријски важних биљака омогућити повећање количине сакупљених плодова за нове милионе и милионе тона.

ЈОШ О МОГУЋНОСТИ ПОСТОЈАЊА ЖИВОТА У КОСМОСУ

Када се говори о условима без којих нема живота, вода свакако долази на прво место. Око 70 одсто тежине људског тела чини вода, а код неких других организма, на пример код медузе, целих 99 одсто тежине њиховог тела! Нема сумње да је управо у води, давно, пре више од милијарду година, настао онај судбоносни скок од материје ка живом бићу — тада се појавила органска материја.

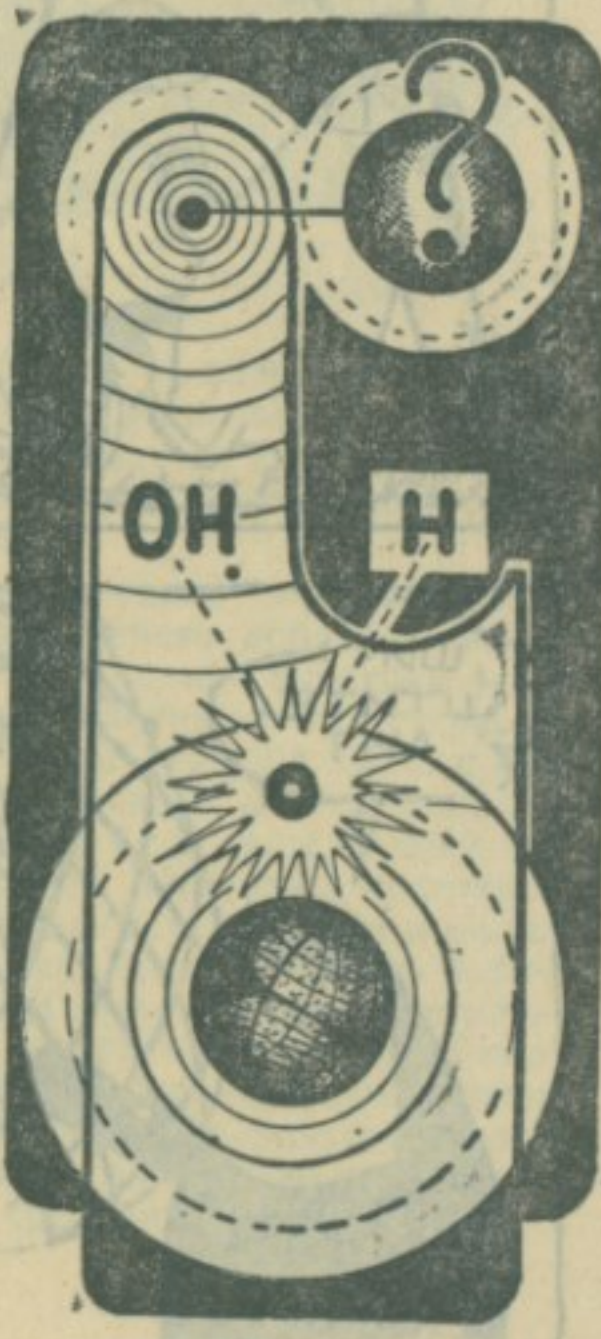
Познато је да се молекули воде под дејством јонизирајућег зрачења, под ударима атомских пројектила распада на остатак водоника (H) и тзв. хидроксилни радикал (OH). Разбијање воде на ова два саставна дела одвија се

нарочито енергично под дејством космичког зрачења.

У горњим слојевима атмосфере ово разбијање молекула воде врши се непрекидно. Интересантно је да водоник ослобођен разбијањем воде као лакши узлеће у међузвездано пространство, а тежи део воде, тј хидроксил OH, остаје у атмосфери. Претпоставимо да се и у међузвезданом простору нађу хидроксилне групе (OH). Такво откриће би значило да се негде у космосу налази вода, а тамо где је вода може и живот да се зачне.

Совјетски астроном И. Школовскиј одавно је претпоставио да у међузвезданом простору постоје хидроксилне групе (OH). Ова његова

претпоставка дуго времена није могла бити експериментално потврђена. Међутим, недавно, изучавајући брижљиво спектар радио-таласа који долазе од једног извора у систем звезда Касиопеја А, пажњу америчких научника привукле су зоне упијања (апсорпције) на двема фреквенцијама 1667,35 и 1665,4, таласне дужине 18 cm. Лабораторијски експеримент је показао да енергију радио-сигнала не упија ништа друго него хидроксил OH! И тако је доказано да у космосу постоји група OH, чиме је пружен још један доказ о могућности постојања живота у васиони.

ВЕКОВНИ ПРОЦЕС

Ускоро после открића Америке млади француски племић Жан Тјери отпутовао је у Америку да стекне богатство. Срећа га је послужила и он је заиста стекао велико богатство. Тјери је надживео све своје блиске рођаке и умро је 1677. године у својој 96. години.

После његове смрти остало је огромно наследство: шест буради златног песка, неколико цакова, златних полуга, 80.000 сребрних „дуката“, и неколико цакова драгог камења. Непосредних наследника није имао, а тестамент такође није оставио. Далеки рођаци преко суда почели су доказивати своје право на наслеђе, прошли су векови а судови још решавају судбину Тјеријевог наслеђа.

Данас се Тјеријево наследство цени на милијарде француских франака. Судски процес око тог наслеђа и даље траје, а за наследство се бори 300 породица — потомака првобитних претендентата. Процес се води већ 283 године, а крај му се за сада не види.

ЦЕНЗОРОВА ДУША

Московски цензор Голохвостов забранио је штампање Гогољевог дела „Мртве душе“. Он је написао: „Таквих душа нема. Душе су бесмртне“.

НИЈАНСЕ

У једном отменом париском ресторани јело од левог батака знати је скупље од јела десног батака исте кокошке. У примедби се даје овакво објашњење: кокошке док спавају стоје на десној нози, па је због тога код њих нежније месо леве ноге.

ДЕЧАК ЗАМЕЊЕН ЗА КОЊА

Познати амерички ботаничар, црначки научник др Вашингтон Карвер (1864—1943) као дечак био је врло сиромашан.

Никад није сазнао ко су му родитељи. Живео је од милостиње власника једне плантаже, који га је окарактерисао као лештини и зато га понудио свом суседу за једног коња. Међутим, малишан је касније постао један од највећих светских практичних научника агроботаничара. У својој лабораторији на Тасгиском институту пронашао је више од 300 разних производа: екстракт кафе, разне сапуне, шампон за прање косе, мастило за штампање, вештачки мермер од хартије, вештачко ђубриво од лишћа. Он је од кромпира успео да начини око стотину разних производа убрајајући ту штирак, разне пасте, мастило, боје, меласу итд.

Осим тога, др Карвер се огледао и у сликарству где је постигао запажен успех. Боје за своје слике добијао је од иловаче, коју је узимао из Алабаме, папир је праврио од кикирикија, а рам за слике од кукуруза. Био је такође и добар музичар: читао једну годину путовао је по Америци приређујући солистичке клавирске концерте.

Када га је фармер Карвер купио, дечак је био мали и болешљив. Како није имао ни имена ни презимена, назвали су га Вашингтон а задржао је презиме породице која га је купила. Дечак је рођен у време грађанског рата и нико није знао шта се десило његовим родитељима, који су били из Мисисипија. Карверови су волели децу, није им сметало што је Вашингтон био црнац. Убрзо је он почео да се опоравља и да поштено заслужује свој хлеб. Иако мали он је обављао готово све кућне послове, постао одличан кувар и кројач.

Дечак је од самог почетка испољавао изванредну интелигенцију и љубав према књижи. Школа је била удаљена од фарме око дванаест километара, али то није сметало амбициозном дечаку да пошто посвршава све кућне послове у току ноћи, рано ујутру крене на предавања. Када је завршио основну школу требало је да као најбољег ђака пође у гимназију. Међутим, Карверови нису могли да плаћају за њега. Дечак је могао убудуће да се сам стара о себи и свом школовању.

Али за Вашингтона ништа није било немогуће. Завршио је гимназију као одличан ђак и поднео молбу за упис на

универзитет у Ајови. Али, и поред његових одличних оцена, на колеџ га нису примили зато што је био црнац. То младог Карвера није баш много разочарало. Почео је да се бави разним занимањима док није прикупио нешто новца и отворио малу перериону рубљу.

Радио је пуне три године у својој перерионици. Људи су с интересовањем посматрали младог човека који је у слободним часовима увек у рукама имао књигу. На интервенцију неких својих муштерија био је примљен на државни колеџ у Ајови 1890. године. Али, када је купио књиге и платио таксе за школовање, није му остао ниједан цент.

Морао је и даље да ради у перерионици ноћу а дању да посеђује предавања. Тачно за четири године дипломирао је на пољопривредном факултету. Његове су оцене биле тако добре да му је колеџ одмах понудио да остане као доцент што је он и прихватио. Касније је прешао на Тасгиски институт на Југу где је живео у средини која му је више одговарала.

Слава црног научника брзо се ширила. У његовом кабинету су се налазиле две Едисонове слике, које му је славни научник лично послао. Мању слику — објашњавао је Карвер — послао ми је Едисон када ме је први пут позвао да дођем и радим са њим. Другу, већу слику ми је послао десетак година касније у знак захвалности за оно што сам учинио за пољопривреду Југа.

Др Карвер је устајао сваког јутра у четири часа јер је једино тада могао да изучава природу. По њему природу треба схватити, разговарати са њом и питати је за разне савете. И онемо ко природу разуму, она одговара на сва питања. А са природом се најбоље разговара ујутру када се она буди и када је расположена.

НЕУНИШТИВЕ ЛИНИЈЕ

Још су давно људи запазили да сложен сплет линија на јагодицама прстију има строго личне карактеристике. Те фигуре се не мењају у току целог живота човека.

Криминалци су покушавали да заметну трагове на тај начин што су унаказивали прсте, али нису знали да им је тај посао узалудан.

Француски научници — криминалисти Локар и Витковски проверавали су ту тврдњу. Они су јагодице прстију парили врелом водом, врелом машином и сагоревали усијаним гвоздењем. Добровољни огледи су доказали да се, после зарастања рана, обнавља првобитни изглед слике до најситнијег детаља.

СНАШЛЕ СЕ

Лондонско женско друштво замолило је Бернарда Шоа да им поклони један примерак своје књиге „Путоказ у социјализам интелигентној жени“.

Шо је написао овакав одговор: „Ви ми пишете да немате средстава да набавите моју књигу. Али ја вам обраћам пажњу на то да се, како искуство показује, поклоњене књиге обично не читају. Уосталом, друштво које нема десет шилинга да набави тако интересантну књигу, по мом мишљењу не треба ни да постоји нити да има чланове“.

Међутим, женско друштво је продало Шоово писмо за 30 шилинга, па је за тај новац купило три књиге. Енглези који је купио то писмо препродао га је колекционару за пет фунти стерлинга. За ту суму могла су се купити целокупна дела Бернарда Шоа.

МУМИИ И ВАМПИР

НАЈДУЖИ ЈЕЛОВНИК

Оскар Давидсон, сопственик једног ресторана у Копенхагену, тврди да његов ресторан држи светски рекорд у дужини јеловника. Давидсон се не хвали без разлога: дужина јеловника у његовом ресторану износи 115 сантиметара и на њему се сваког дана налази 177 разних јела. Кад је реч о јеловнику треба поменути и ресторан „Весели фармер“ у Чалфонту, у енглеској покрајини Бекингемширу. Овај ресторан је чувен по богатом избору сендвича: на његовом јеловнику налази се 501 врста ове традиционалне енглеске ужине.

ОПАСНОСТ ЗА ПОДОВЕ

Код великог броја становника Буенос Аиреса жеља за мршављењем била је снажна, али на жалост исто толико није био јак под просторија у којима су они у једном институту за мршављење вежбали тешким теговима. Сваког тренутка претила је опасност да се од скакања вежбача и неспретног спуштања ђулади провали под, па су власти завориле институт.

ПОМОЋ ПОШТАРИМА

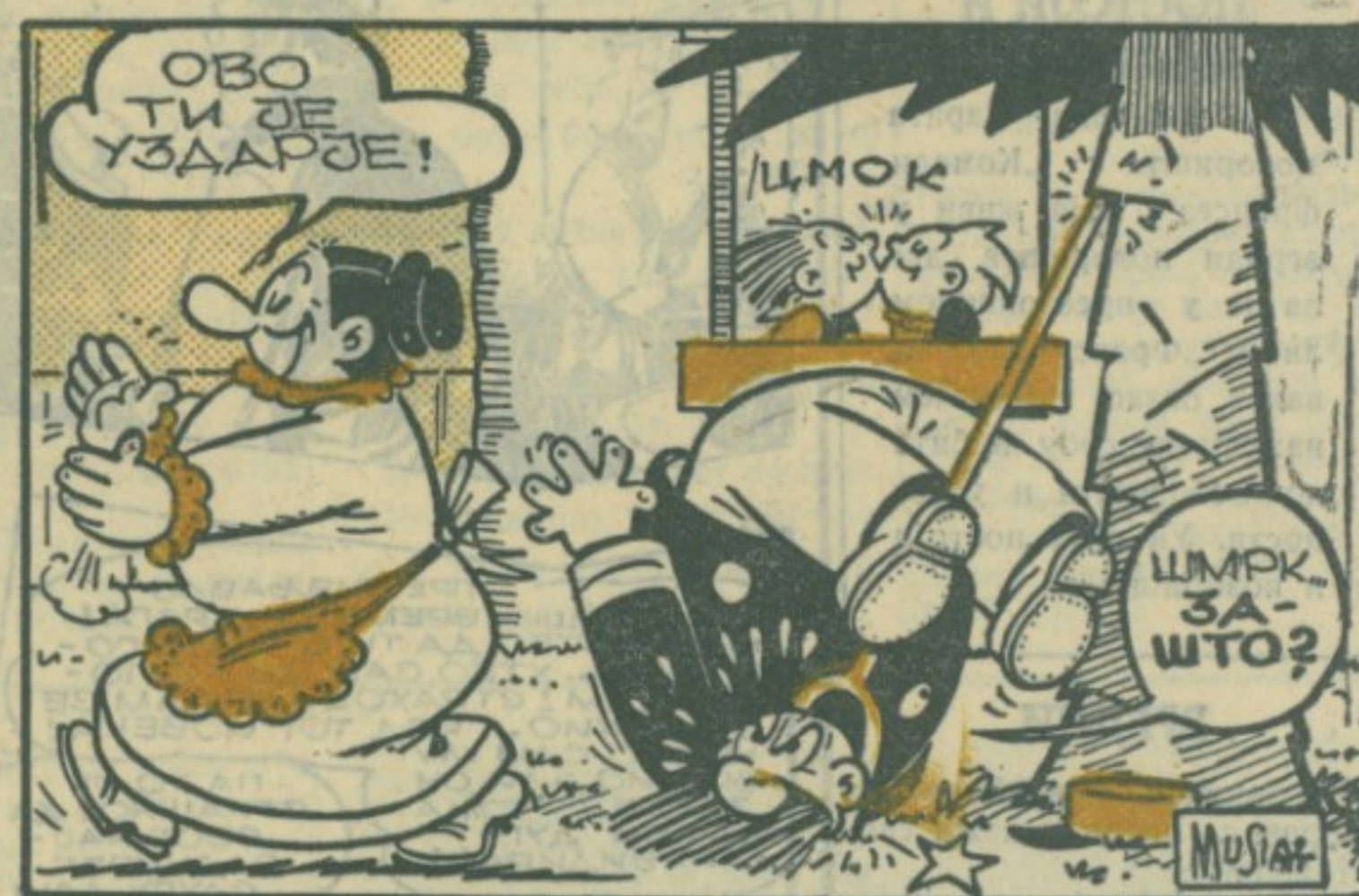
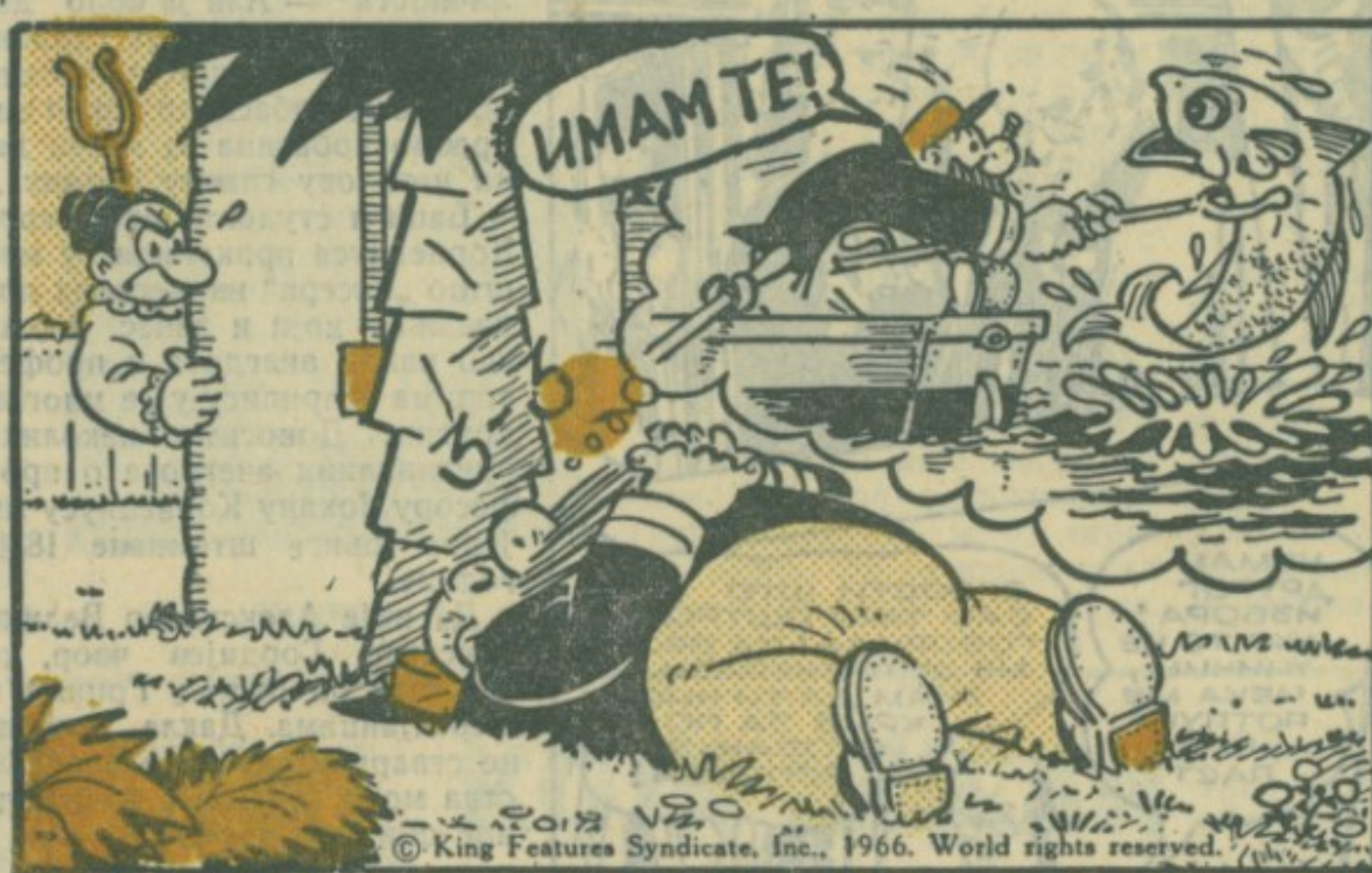

Муке које поштари широм света имају са псима нису миомиле ни швајцарске. Да би им неки начин помогли да несметано врше своју дужност, швајцарски хемичари су направили „антипсе“ бомбе које натапају у бер нападе без икаквих штетних последица по њихово здравље.

СВЕ У СТИЛУ

У излогу једне бојаџијске радње у Спрингфилду у Енглеској могао се летос прочитати следећи натпис. „Ако желите да вам повратак са годишњег одмора буде што пријатнији пре поласка донесите нам свој тепих да га обојимо у боју као што је ваша коса, длака вашег омиљеног пса, перје папагаја-љубимца или крљушт драге вам рибице“.

КОРЊАЧА ИНВАЛИД

Једној две стотине килограма тешкој корњачи из зоолошког врта у Вашингтону догодила се несрећа: камион јој је тешко озедео једну ногу. Лечење није успело и нога јој је морала бити ампутирана. Да би помогао животињи која се више није могла кретати, један ветеринар меком срца начинио јој је протезу која може да се причврсти за корњачин оклоп. Ова вештачка корњачина нога завршава се точкићима. Занимљиво је да

се сада корњача с протезом креће исто толико брзо и слободно као и њене здраве сроднице.

САМО ДА ВИШЕ НЕ ГЛЕДА

Композитор Ђузепе Верди примио је једном овакво писмо: „Господине Верди, велика прашина која се подигла око ваше опере „Аиде“ присилила ме је да отпутујем у Парму и присуствујем извођењу. На крају опере поставио сам себи овакво питање: Да ли сам задовољан опером? Одговор је био негативан. Међутим, сви посетници су говорили само о квалитетима опере. Због тога сам опет зажелио да је видим. И опет сам отпутовао у Парму. Утисак је био да у опери нема ништа узбудљиво. Можете са-

да замислити, цењени Верди, колико жалим утрошени новац. Пошто сам човек с породичом, такав раскош ми не да мира. Због тога вам се обраћам с молбом да ми вратите утрошени новац...“ Уз писмо је био приложен рачун на 16 лира: за воз, за карте и вечере. Верди је наложио свом секретару да исплати новац аутору писма и да од њега узме писмену обавезу да више никада неће гледати Вердијеве опере.

ТРНА ЗА ЧИТАОЦИМА

Крајем прошле године један амерички лист, позивајући читаоце на претплату, објавио је следећи примамљив оглас:

„Поштовани претплатници нашег листа добијаће сваке четврте године аутограм једног од познатих гангстера, а за Ускрс — летње одело и шешир. Свакога месеца наша редакција ће о свом трошку поједанпут обријати и подшићати своје претплатнике и њихову децу цепити против богиња. Ко се одједном претплати на три године, њему ћемо после смрти објавити диван некролог а на рачун редакције биће му купљен гроб и туче сребрних кашчица“.

ДУБОВОДНО РАСТИВЕ

Нико од океанографа не говори више о безживотности океанских дубина. Али све живо што су они успели да виде и сниме на великим дубинама припадало је живо, тинском свету. На дубинама већим од 72 метра није било никаквих трагова живог растива, тако да се сматрало да га тамо не може ни бити.

Сматрало се... Недавно је, међутим, хидробиолог Вуд, професор универзитета у Мајамију, открио алге које расту на дубинама већим од 3.600 метара.

ПОСЛЕ 150 ГОДИНА

Године 1784. Јапанац Хунасуке Матусјама упутио се с пријатељима морском пучином не би ли се обогатио. Међутим, њихов брод је настрадао, а посада се искрцала на једно корално острво у Тихом океану. Умирући од глади и жеђи, Матусјама је највероватније на кору од дрвета историју свог брода, писмо запечатно и ставио у боцу, па бацио у море. Вероватно или не, океан је допремио боцу на обалу краја села Хиратемуре, родног места Матусјама, али тек 150 година после бродолома.

УЗ СТАН ПОСТОЈИ И ПОЗОРИШТЕ

Продавачица карата позоришта „Комеди франсез“, која живи у згради позоришта, дала је у престоничком листу „Франс соар“ овакав оглас: „Издајем намештену собу љубитељу позоришта и уметности. Уз стан постоји и позориште“.

ВРЕДНИ

Корзиканац се враћа веома уморан са посла и каже својој жени:

— Пословна је данас тражио од нас да радимо сваки за четворину а затим уздишући додаде: — Срећом, било нас је дванаесторица!

МОЋ ШТАМПЕ

Два пословна човека разговарају:

— Да ли верујете у ефикасност оглашавања преко штампе? — пита један.

— Како да не верујем! Пре неколико дана дао сам оглас да тражим ноћног чувара, а већ сутрадан ми је радња била покрadena.

ЕНГЛЕЗИ САМИ О СЕБИ

Енглески глумац и писац Питер Јустинов има обичај да се шали на рачун својих земљака. Једна од његових последњих шала гласи:

— Недеља је у Енглеској највеселији дан, јер се тада Енглези смеју вицима које су чули претходне среде.

ШАЉИВИ ПРОФЕСОРИ

Њацима, професорима и испитима написане су читаве збирке; најчешће то су књиге којима се од срца насмејемо. У њима срећемо не само мале ђаке већ и оне из старијих разреда гимназија па и са универзитета; њихове смешне и често готово немогуће одговоре на питања професора; сналажљивост кад треба да се одговори наставнику као и досетке самих предавача.

Пре рата у Загребу је хемију предавао један од чувених стручњака професор Фран Бубановић, који је волео да се нашали са својим студентима. Имао је своје „пошалице“, које је понављао од једног испитног рока до другог. Тако би, на пример, поставио и овакво питање: „Колега, молим вас, разрешите ми овај образац: $3\text{Cl} + \text{H}_2\text{O}$ “. Кандидат би, мислећи да се ради о неком из дивљења из органске хемије, почињао у цикличном прстену да развија постављени задатак. Професор је ћутао и посматрао свог марљивог студента који би испунио, безмало, читаву таблу. И кад би дошао до краја, резултат је био такав да се није могло ни наслутити што би то ново. Јединије могло да представља. Тада би професор својим дубоким басом промрљао. Ја сам вам рекао: „трице, мекиње (3Cl) + H_2O (вода) — једанако је: свињска мећа (напој)“.

Професор је умео да и

овакве задатке: Са $\text{CaO} + \text{H}_2\text{O}$ што би се на крају сводило на најобичнији „какао“ помешан с водом. А кад су професора упитали, зашто није помешан и с млеком, он је одговорио: „Такву формулу не би решио ниједан од мојих студената“.

Професор Бубановић није постављао таква питања с намером да ђаци због његових доскокица падају на испитима, него просто да се њима насмеје и да искуша њихову довитљивост.

Оваквим и сличним доскокицама и замкама професори су одвајкада настојали да се нашале са својим ђацима и студентима; да се у својим предавањима насмеју често и својој науци, да духовитошћу привуку пажњу својих младих слушаца. У томе су некако увек предначили професори историје, који су у највећој мери потврђивали оно мишљење да су професори најзаборављивији и најрасејанији слој учених људи.

У XVIII веку немачки универзитети обилдовали су таквим професорима који су често намерно настојали да испадну до те мере расстресени како би могли својим студентима да пренесу велике и горке истине, да исмеју званичне историјске „догме“.

Један од најпознатијих међу њима био је уважени Јохан Корнелиус, професор историје најпре у низу немачких

гимназија, а потом и на Хајделбершком универзитету. Тамо га је слушао и Фридрих Шилер, један од највећих немачких песника. О професору Корнелиусу постоји велики број анегдота, од којих су многе објављене у нашим забавницима и листовима у првој половини прошлог века.

Шилер често помиње историчара Корнелиуса и каже да га је стари професор задужио што га је научио да кроз „парадоксе званичног излагања

размишљањима и оценама историјских догађаја, по томе што је исмејао уврежена схватања „историјског збивања“.

Тако се он ругао пред својим великим и малим ђацима и та-

ника Хајделберга отхранила је крива. То ипак не значи да су све животиње исте нити да је овај потоњи основао наш славни град.

историјских догађаја о њима узмогне и логички да просудује. „Чика Јохан нас је научио да поред све шале и смеха у проучавању историје будемо врло пажљиви критичари“. Професор Корнелиус био је познат по својим духовитим

да врло популарном, мнемотехничком систему, који је требало да послужи као олакшање за „памћење“ година.

— Карло Велики умро је 1814. године. То је учинио врло добро, јер је ту годину лакше упамтити него неку другу — иронично је говорио стари професор. А да би се та година упамтила по мнемотехничком систему, сво шта је требало све да се зна: 814 у целини значи: „умро славни у рату и миру“, јер цифра 8 представља клепсидру, пешчани сат, симбол времена и смрти; цифра 1 — стрелицу, рат, а цифра 4 — плут, мир, земљо радњу. И кад се све то склопи — „онда се добије година смрти Карла Великога и сажети значај његове владарске личности“ — Али ја врло добро знам, драге моје гладни-

не, да ћете ви пре упамтити колико је кобасичар Јохан направио кобасица за месец дана него ову славну годину...

Ђаци и студенти професора Корнелиуса прикупили су мноштво „бисера“ из његових предавања, који и данас служе као извор анегдота о професорима и приписују се многим другим. Доносимо неколико оригиналних анегдота о професору Јохану Корнелиусу из једне књиге штампане 1836. године.

Да није Александар Велики пресекао Гордијев чвор, ко зна шта би било с Грцима и Персијанцима. Дакле, пресудне ствари у историји човечанства могу да зависе и од једног обичаја ужета.

Анри IV, краљ Француске, рекао је: „Желим да сваки сељак недељом има кокошку у лонцу“. Међутим, овај француски владар није био прецизан: у лонцу је могао да буде и петао. Због тога владари у својим изјавама треба да буду одређенији, а не да због једне петлове кресте пропадају њихове доктрине.

Стогодишњи рат између Енглеске и Француске могао је да траје дуже или краће, али да бисте га могли упамтити он је трајао сто година. Понекад историја мисли и на вас, драги моји магарчићи.

Метузалем је доживео, како каже Библија, огромну старост. Међутим, он је за свога живота упамтио само Адама и Еву и њихову децу. Дакле, драги и мили моји, ви сте за својих шеснаест година упамтили и њега и читаву историју човечанства. Ја вам искрено честитам...

Ромула и Рема отхранила је вучица. Уваженог градоначел-

Треба да будемо радосни што се Ханибал нашао само пред капијом Рима (Hanibal ante portas). Да је ушао кроз њу — то би била сасвим друга фраза и ко зна каква грамаћичка конструкција.

Аlea laca est — рекао је Цезар кад је прешао Рубикон — „коцка је бачена“ — али да није постојала коцка, Цезар никад не би прешао Рубикон, јер просто не би имао шта да каже...

Хронологија је пресудни чинилац у историји. Кад ње не би било, ми просто не бисмо знали како да бројимо године; да ли од почетка или од краја.

Диоген је велики део свог живота провео у бури. Ваш уважени професор математике проводи у Клаусовој пивници. Па ипак, он није мудрији од Диогена, иако се за њега прича да се већ и сам претворно у буре.

Да је Христ у Книи од воде правно вино, јесте чудо божанско. Али ипак ми је нејасно, драги моји, јер то исто чудо чини и отац нашег Фрица у свом винарском подруму, и воду наплаћује као да је вино.

Луја XIV назвали су „Краљем сунца“, а нашег господина градоначелника „Месечина“. Не знам каква би историјски однос могао да буде између њих, али ипак знам да је у нашем граду увек помрчина.

Господин катихета каже да је Христ са својим апостолима ходао по језеру. Међутим, он увек заборави да каже да ли је на тим местима вода била дубока.

Сула је био диктатор. Између њега и нашег професора немачког језика нема никакве разлике. Сула је чак био и милосрднији, јер ваш професор само за један час диктирања покоље цео разред.

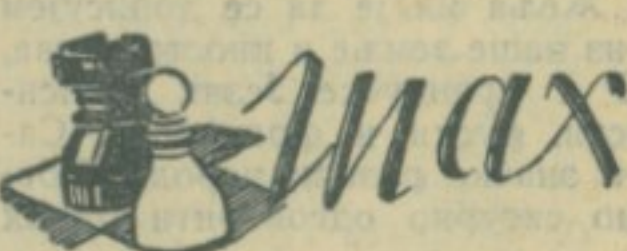
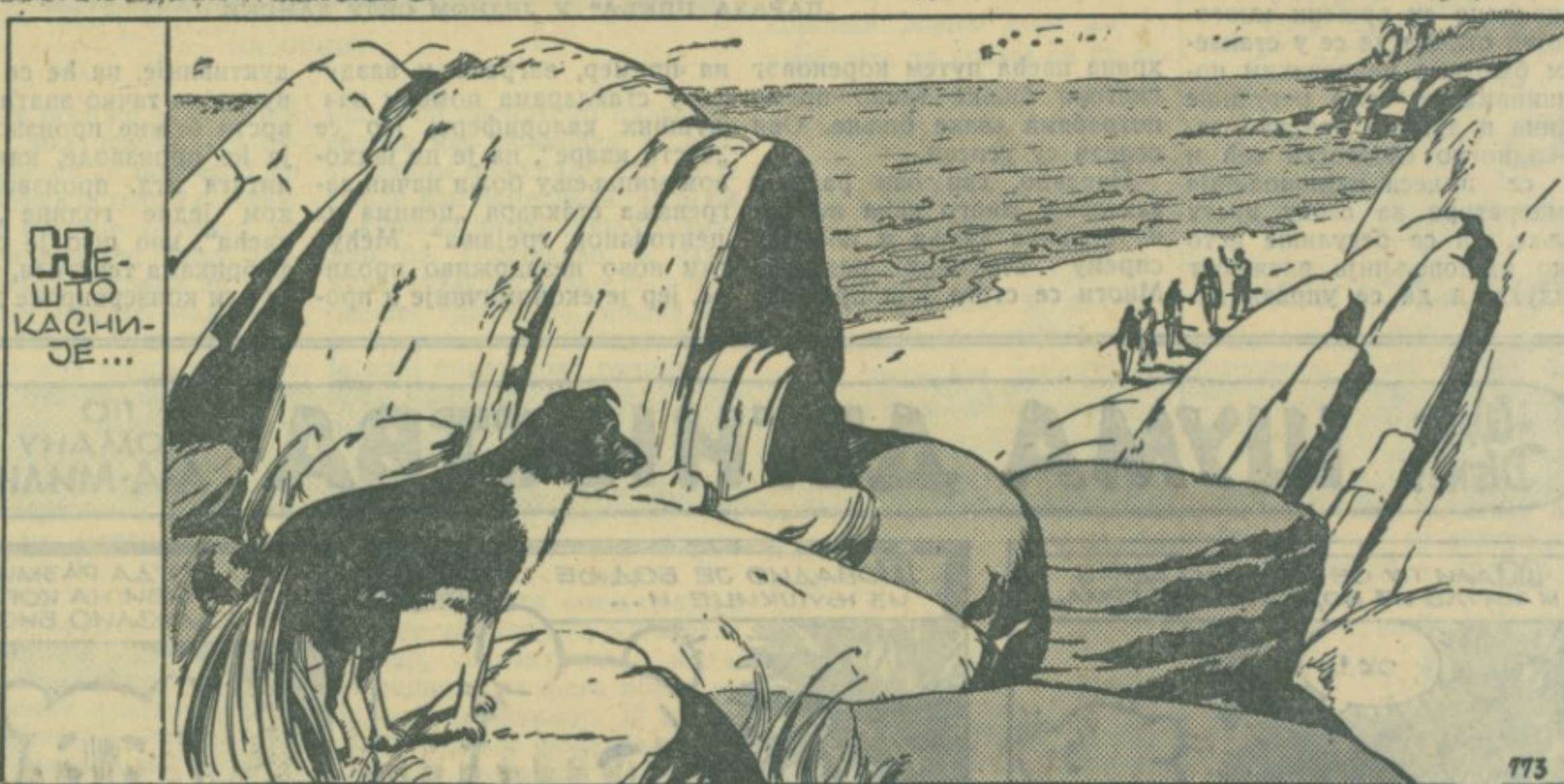
Професор Корнелиус умро је 1819. године, као шеф катедре за историју на старом универзитету у Хајделбергу. Његове последње речи, упуће не онима који су се окупили око његове самртне постеље, биле су: „Сви моји ђаци бољи су од мене. Ја, сво, сада не могу да добијем ни најбеднију прелазну оцену. Збогом, историјо!“.

ЧИЧА ТОМИНА КОЛИБА

Тајанствено острво

ПО РОМАНУ
ЖИЛА ВЕРНА
ЦРТА: И. КРУЉЕВИЋ

ШАХОВСКЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

ШАХОВСКА ГРОЗНИЦА

У новембру и децембру 1925. године у Москви се одигравао велики међународни турнир, који је изазвао велико интересовање шаховске јавности. Штампана је то назвала „шаховском грозницом“. Ни филмски режисер В. Пудовкин није остао равнодушан. Он је снимио комедију „Шаховска грозница“ у којој се поред глумца А. Кторов, А. Фогела и М. Жарова појавио и првак света Капабланка.

НА КРАЈУ ТУРНИРА

Запажено је да многи шаховски мајстори у току турнира губе у тежини. Тако је

ра је незнатна према оној коју је 1911. године „достигао“ немачки велемајстор Рихард Тајхман. Он је победио на велемајсторском турниру у Карловим Варима, али је постао лакши за читавих 11,5 килограма. На Другом шампионату Југославије у шаху запажено је да је мајстор Василије Томовић слабо из кола у коло. Сви ови случајеви објашњавају се пуном преданошћу шаху мајстора на турнирима. Супротно овим примерима неки мајстори који заузимају зачеље табле од лаке кући и са — килограма више.

РЕКОРД ИЗ НОЈХАУЗЕНА

Турнир кандидата за првака света у шаху играо се 1953. године у Нојхаузену, граду са 8.000 становника. Ту су се једноистовремено нашли на окупу многи шахисти, међу којима је било 20 велемајстора. Овај податак није могао да промакне оштроумном шаховском новинару Тлору иначе велемајстору шаха, који је саопштио нови шаховски рекорд: „највећа шаховска густина“ у свету налази се у Нојхаузену, на сваких 500 становника долази по један велемајстор.

СА ПРВОГ НА ПОСЛЕДЊЕ МЕСТО

На једном шаховском турниру после два кола водећи на табели имао је два поена. После четири кола он се неочекивано нашао на последњем месту! Оба побеђена у прва два кола иступила су са такмичења, а у трећем и четвртном колу „водећи“ је претрпео пораз, па се нашао на зачељу табле.

ПОСТЕЉА КАО НАГРАДА

На једној од железничких станица Московске области — резервни — без ње. Ако би једноистовремено дошла два госта, морала су да одиграју партију шаха. Победник је као награду добијао — кревет са постељином!

НИЈЕ ЛАКО БИТИ СУДИЈА

Са шаховских такмичења иступају играчи услед болести, изненадних случајева у породици и више узастопних пораза. Међутим, није уобичајено да судија иступи са такмичења и своје место препусти неком другом. Тај случај десио се 1957. године после четврте партије меча између познатих америчких шахиста Самјуела Решевског и Доналда Берна и то познатом интернационалном судији мајстору Хансу Кмоху. Његове невоље почеле су од првог кола у коме су оба играча била у великој оскудици времена за размишљање. Берна је пала заставица на часовнику, али како се и Решевски налазио у истој опасности, го му је измакло пажњи. Поред тога престао је да бележи потезе и повлачио врло брзо фигуре по табли. У таквој ситуацији

Берн је предложио реми што је Решевски прихватио и почео да записује раније одигране потезе. Тада је запазио да је Берна пала заставица и тражио да му се запише пораз у тој партији. Судија је то одбио и записао реми јер је Решевски понуду прихватио.

Друга партија имала је још бурнији ток који је довео до обостране оскудице времена за размишљање и обостраног прекорачења времена за размишљање! Судија је оба играча контумацирао, али је на одлуку уложена жалба. За време редовне игре није пала одлука у трећој партији која је била одложена. Те вечери заседао је судијски одбор и решио да се друга партија прогласи за нерешену. У четвртој партији није дошло до игре јер је Берн био одсутан и судија је записао поен Решевском. Опет је уследила жалба судијском одбору који је у интересу завршетка меча решио да се четврта партија накнадно одигра. После тога иступио је са такмичења судија меча Кмох, на његово место пронађена је друга личност која је меч, у коме је Решевски изашао као победник, привела до краја.

МАЛА ОЛИМПИЈАДА

Приликом одражавања Трећег конгреса ФИДЕ у Будимпешти је одигран међународни шаховски турнир и екипно шаховско такмичење нација — познато под именом „Мала олимпијада“. На појединачном турниру победили су Гринфелд и Монтичели са по 9,5 поена испред Кмоха, Рубиштајна и Такача који су имали по 9. Резултат екипног такмичења био је следећи: Мађарска 9 поена, Југославија 8, Румунија 4 и Немачка 3 поена. Екипа Југославије у саставу Костић, др Асталаш, Ђурић и др Берн победила је Румунију са 3,5:0,5. Немачка са 3:1, док је против Мађарске претрпела пораз од 1,5:2,5.

НАШ ПРВИ МАЈСТОР

Шаховски мајстор Бора Тот који као пензионер живи у Новом Саду, издао је 1936. године у Београду књигу „Наши мајстори“. У њој се налази неколико података о нашем првом шаховском мајстору. Био је то др Аладар Ердељи из Сомбора који је победио на Првом националном аматерском турниру у Цељу 1921. године испред интернационалних мајстора Мирка Кенига и Владимира Вуковића. Др Берн се касније одселио из Сомбора у Будимпешту и неко време играо у њеном изабраном тиму.

ЖРТВА НЕЗАХВАЛНОСТИ

Досад су подигнути многи и разноврсни споменици али овај који намерава да подигне је дан Италијан, вероватно је јединствен у свету. Наиме, овај човек који је вероватно иступио шта — је незахвалност, жели да подигне споменик на коме ће бити уклесане ове речи: „Не чини добро колико нис сигуран да ћеш касније лако прегледати незахвалност“.

КЛУБ СЛЕПИХ ПУТНИКА

Они који воле узбудљива бесплатна путовања требало би да успоставе везу са њачким клубом лицеја у Канзас Ситију. Клуб је почетком ове године одредио награду за оног ко до 31. децембра 1966. године буде превалио највеће растојање — као слепи путник. За сада се на челу листе налази шеснаестогодишњи Ричард Давидсон који је успео да без возне карте отпутује авионом из Канзас Ситија у Лондон. Друго место држи петнаестогодишња Мексиканка Марија Торез, која је неким теретним бродом бесплатно пропутвала 800 километара. За време пловидбе скривала се у резервном кавезу спремином за једну пуму коју је брод превозио за један канадски зоолошки врт.

забележено да је Фишер за време турнира кандидата за првака света у Порторожу ослабио 5 килограма. Ова циф

ФАБРИКА ЦВЕЋА

Нећемо вам говорити о пространим њивама у Холандији, Данској, Француској или другим привредно напредним земљама, на којима се уместо пшенице кукуруза, кромпира или шећерне репе гаје лале, каранфили, руже, нарциси, хризантеме, пелагонije и друго цвеће. Не, реч је о стакленим баштама, које у свету заузимају све веће површине за гајење и производњу разног украсног цвећа. Од некадашње производње цвећа у саксијама данас се развија све више индустријска производња цвећа, која користи најновија достигнућа науке и праксе. Производе се све нове и нове врсте и варијетети садница, цвећа за паркове, баште и станове.

Један пасионирани цвећар у Немачкој сматра да је некадашња далека визија — подизање фабрике цвећа — постала данас стварношћу. Од пре извесног времена интензивно и предано су вршени многобројни огледи да се у стакленим баштама на великим површинама не само регулише јачина и дужина трајања дана односно светлости већ и да се подеси најповољнија температура за сваку врсту биљке, да се регулише исто тако најповољнија влажност ваздуха, и да се управи ис-

„ПАРАДА ЦВЕЋА“ У ЈЕДНОМ СЕЛУ ДАНСКЕ.

храна цвећа путем кореновог система биљке тачно према потребама сваке биљке. Ови огледи су успели.

Наравно, сви ови радови захтевају много већа научна и техничка знања и посебну спрему стручних радника. Многи се стога још противе,

на пример, загревању ваздуха у стакларама помоћу ваздушних калорифера, јер се „често кваре“, па је по њиховом мишљењу бољи начин загревања стаклара „цевима из централног грејања“. Међутим ново незадрживо проди-

ре, јер је економичније и продуктивније, па ће се на основу плана тачно знати и у овој врсти буљне производње, која ће произвести, каквог квалитета итд. производити током једне године „фабрика цвећа“, као што је случај са фабрикама текстила, порцулана или конзервиране хране.

Листа читалаца

Драга редакцијо,

Редовно смо читатељке вашег листа и желеле бисмо да преко њега стекнемо много пријатеља и пријатељица како из наше земље тако и из иностранства. Сакупљамо разгледнице.

Верица Стојадиновић (19 год.)
Делиградска 18
Пожаревац
Љиљана Милосављевић
(17 година)
Делиградска 18
Пожаревац
Јагодина Јевремовић
(17 година)
Делиградска 18
Пожаревац

Желео бих да се дописујем с друговима и другарицама из наше земље па вас молим да објавите моју адресу. Имам 17 година. Учим гимназију. Волим књижевност, пишем стихове. Волим и спорт, навијач сам „Партизана“.

Владо Михаиловић
III/2 гим. „Панто Малишић“
Иванград
Црна Гора

Ваш лист редовно читам па бих желела, уколико је то могуће, да у њему објавите моју адресу. Имам 17 година и идем у учитељску школу. Желела бих се дописивати са младићима и девојкама из земље и иностранства, који сакупљају марке и разгледнице. Обећавам да ћу одговорити на свако писмо. Језик дописивања: српскохрватски и руски.

Милена Велимировић
Учитељска школа
„Јук Караџић“
УБ

Веома волим и ценим ваш лист па вас молим да у њему објавите моју адресу ради дописивања. Имам 17 година. Желела бих да се дописујем са вршњацима из целе земље.

Смиља Ракић
Ул. Шилерова 78
Земун

Имам 13 година и идем у VII разред основне школе. Зovem се Драган Пуач. Редовно читам ваш лист и одушевљен сам њиме. Велики интересовање пробудила је у мени ваша нова рубрика „Листа читалаца“, па вас молим да у њој објавите и моју адресу. Желела бих да се дописујем са друговима и другарицама из наше земље и иностранства, нарочито из: Бугарске, СССР и Француске. Језик дописивања српскохрватски, бугарски, руски и француски. Сакупљах разгледнице, марке и знаке разних народа. Обећавам да ћу на свако писмо сигурно одговорити одмах чим га добијем.

Драган Пуач
Ул. V Конгрес бр. 91
Врање

Имам 15 година. Желео бих да се дописујем са децом из Југославије. Размењивао бих марке и разгледнице.

Маријан Прстец
МШПО „Првомајска“
Држијева 66
Загреб

Желим се дописивати са девојкама и младићима из наше земље и иностранства. Имам 15 година.

Радојка Жич
Томе Ладислава 20
Ријека

Желела бих да се дописујем са друговима и другарицама из наше земље и иностранства. Имам 15 година. Мој хоби је сакупљање разгледница и маркица од чоколаде.

Славица Косовац
осн. шк. „Миша Стојковић“
село Гај код Ковина

Имам 13 година и редовно читам ваш лист. Желео бих да се дописујем са друговима и другарицама из наше земље и иностранства. Језик дописивања: пољски, српскохрватски и македонски.

Трајко Кјатиповски
Чаир зграда 9
улаз II; 8 стан
Скопље

Радован сам читалац вашег листа и желео бих да се дописујем са друговима и другарицама из свих крајева. Имам 16 година, похађам школу ученика у привреди. Волим народну музику, филм и спорт. Обећавам да ћу одговорити на свако примљено писмо.

Сава Степањесковић
Карађорђева 67
Неготин

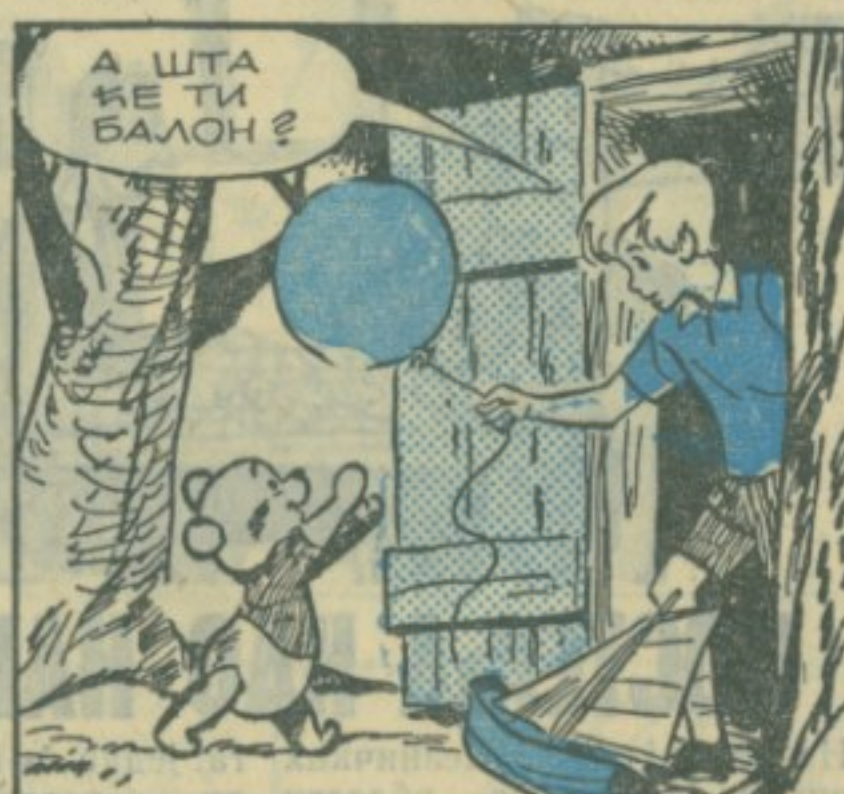
Желела бих да ми испуните једну жељу, да ми омогућите да се дописујем са децама и девојчицама широм земље и иностранства на руском, српскохрватском и француском језику. Идем у VIII разред. Волим забавну музику и филм. Сакупљам стране марке и слике глумца и певача.

Мира Денчић
Косте Стаменковића бр. 1
Лебане

WALT
DISNEY

ШУМА ДЕТИЊСТВА

ПО
РОМАНУ
А.А.МИЛНЕ

Чланак о необичном пријатељству Норе Аргунове преносимо из совјетског часописа „Наука и живот“

Песма САВОЈАРА

Бојим се да ће прича о Тишци, Тишину, мом мрмоту испати тужна. А желела сам да о њему пишем тако да читаоцима причиним само радост — јер посматрати Тишку право је задовољство. Али, мој мрмот у ствари није мој. Покушавала сам да не мислим о томе — готово годину дана проживео је код мене и кад

као каква мачка-чистуница за одређене потребе имао је одређено место. За то време ја бих одсекла комад свежег преног хлеба и са обе стране га натирила уљем од сунцокрета. То је била омилена Тишкина храна. Он би већ нестрпљиво цупкао крај мојих ногу. Потпуно се усправивши, нестрпљиво се премештао са шапце на шапцу и окренуо као да игра валцер. Нико га томе није учио, а он је играо валцер. Нисам желела да дрсирам Тишку, али са мало труда он би сасвим лепо играо. И уз музику.

Пре Тишке нисам видела ниједног мрмота. У нашој кући живео је некад Ваља, мршав дечакић с белом, меком косом. Код њега је долазио Славик — жустар, жилав, живахан дечак са вечитим осмехом на лицу. Ваља је имао клавир и њих двојица су често свирали нешто на њему — а ја бих сатима слушала приљубљена уз њихова врата; они су имали по дванаест година, а ја шест. Сећам се како су се једном врата отворила, изворио је Ваља и казао:

— Стоји. Да је пустимо?

Славик је нешто одговорио из собе и обојица су се насмејала. Наредили су ми да се сместим на диван. Ваља је сео за клавир и дечаки су запевали:

Лутам из краја у крај,
Мрмот је увек уза ме.
Увече себи кров паћем.
Мрмот је увек уза ме.

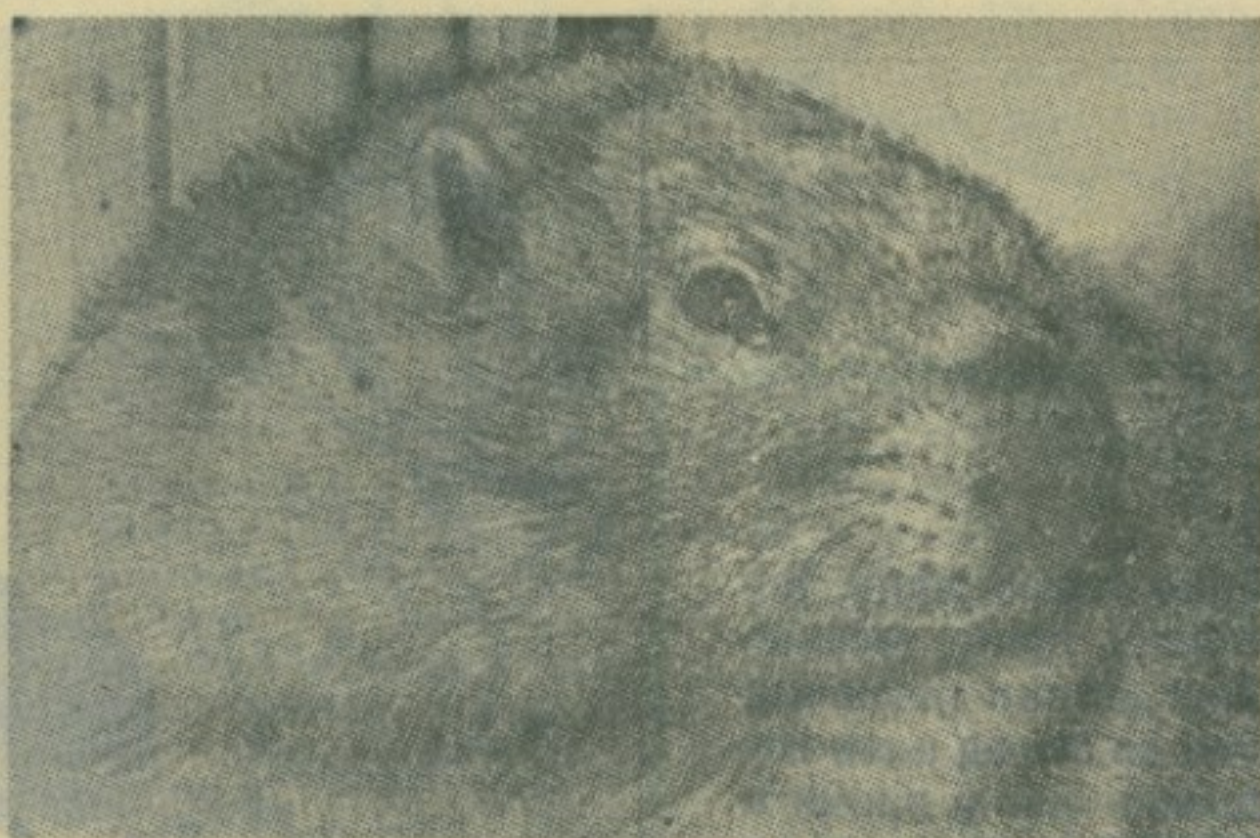
бих одлазила од куће само на неколико часова он ми је недостајао. А вероватно и ја њему. Када бих, враћајући се кући, стављала кључ у браву из собе би се разлегао узбуђен, пиштав крик — са степеница је изгледало као да продорно пишти птица. Не скидајући капут отварао бих кавез и из њега би излетео нестрпљиви Тишка. Усправио би се на задње ноге, прибијао се уз мене и стежући уз груди предње шапце савијене у песнице, умиљато би мумљао...

— У, у, у, у, у...

Узимала бих га у руке, онако тешког и дебелушкастог, а он би ми, обрадован, грицкао браду и зубима пробао дугмета на капуту. Тек када бих се нашао на поду теглио би се и зевао као после дугот сна и скакућући кренуо за мнош у кухињу — здепаст, неспретан као мече. Уз пут би свратио на једно место:

ВЕЧЕРА

МОЈ ТИШКА

НА СУНЦУ

Не знам шта ме је тада потресло и код певача и у песници, али ме је потресло јер ми је заувек остало у сећању. Ваља је касније погинуо на фронту а Славик, кажу, живи у Москви. Можда ће прочитати ове редове, можда ће се сетити тог концерта. Касније сам и ја много пута слушала ту безбрижну и тужну Бетовенову песму — песму Сабојара (становника Сабоје који лутају с верлом и дрсирањем мрмотом). И размишљала сам. Каква ли је то зверчица уз коју се човек толико приљуби, с којом лута из краја у крај, и с којом дели и последњи комад зараћеног хлеба. Човек окреће верг, мрмот извлачи уз музику „планете“ — листиће судбине — извлачи их не зубима, већ руком. Данас знам какву руку има мрмот: он уме њоме да стегне комад хлеба а кад га носим држи се њоме за мој прст.

... Тишка је појео хлеб, мало ораха или семенки, загрљао у јабуку. И сит се радо играо. Усправио би се и отворио своју њушкицу са оштрим очњацима.

— У, у, у — звао би ме.

Ја бих га гурнула, он би се меко превалио на леђа показујући свој трбушчић обрастао златастом длаком; копрцао би се, нежно ме хватао зубима, мумљао, превртао с бока на бок. Игра је била весела и ја сам се смејала до суза — толико је то била комична зверчица. И колико ми је само било жао што сем мене то нико није могао да види. Јер, оно најљупкије у Тишци скривено је од страних особа. Он се никад пред њима није играо; бојао их се.

влачио испод руке и стављао ми главу на раме. Отварала бих књигу...

Једне зимске ноћи, сећам се, кроз полуотворен прозор пробрио се урлик сирене ватрогасних кола. Протутњала су, завијајући, једна, друга, трећа. У тренутку се Тишка нашао на поду, испод фотеље. Гледао ме је одозго и звиждук на узбуну, каквим су вероватно њега упозоравали на опасност у далекој родној казахстанској степи, долазио је испод фотеље.

„Опасност! Нека се чопор сакрије“ — кричала је зверчица и било је јасно да то довикује мени јер овде његов чопор била сам — ја.

Када сам први пут чула тај сигнал опасности и утрчала у собу да видим шта се догодило, угледала сам сеницу која је била улетела кроз прозор. Лепришала је по полицима за књиге а Тишка није скидао с ње свој уплашен поглед. Био је узнемирен али је ипак запамтио да сам се одазвала на његов сигнал. Отада, ако би му досадила самоћа у кавезу (мада је у њему имао даску од јасике и комадић јалове коре да би имао шта да гризе) он би звиждао. Звиждао је и кад би чуо моје кораке на улазним вратима. И ма колико била заузета, ја бих му похитала — зар се може издржати када те таква зверчица зове?

... Ноћ. Тишка је тонуо у сан трзајући се. Шапце би му се покретале, капци трептали, уздисао би и стењао. А затим би пао у дубок сан. Више се није покретао. Сад грмте топови, ударајте бубњеви. Тишка се неће пробудити, он „спава као мрмот“. Одложила бих књигу. У тим тренуцима понекад би ми прошло кроз главу да Тишка није мој. Доћи ће топли дани, однеће га његов бивши господар. Говорила сам себи да је тај човек биолог, да воли животиње и уме с њима да поступа. Да ће тамо Тишка трчати по трави. Рити праву земљу. За њега су тамо припремили — не у соби већ на слободи — праву јазбину, где ће моћи да преспава целу зиму, а мрмотима је потребан дуг зимски сан. Убеђивала сам сама себе да ће Тишки тамо бити боље но у мојој кући.

Улична врева би се утишала. Време је спавању. Како оно беше у оној песници: Ту ћемо провести до јутра Ја и мој мрмот. А сутра треба опет на пут... Угасила бих lampu. И још неко време слушала тихо Тишкино дисање.

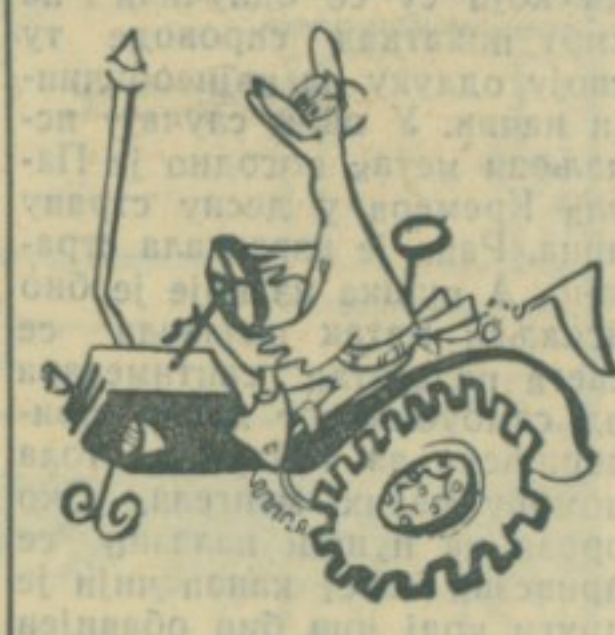
ПАПАГАЈ СА ЖИРО-РАЧУНОМ

Једно време у Енглеској се за најбрљивије биће сматрао папагај Спарки. Он је знао напамет осам кратких поема и рецитовао их је без задржавања. Спарки је узимао учешћа и у телевизијским програмима, иступао је и с предавањима о храњењу птица које се држе у кући итд. Спарки је имао и свој жиро-рачун у банци и плаћао је државни порез.

ЈЕЖЕВИ СПАСИОЦИ

На обали Црног мора, у бугарском граду Варни, било је одлучено да се изгради летовалиште. Али у том крају било је много отровних змија и требало је наћи неко решење. После извесног времена у Варну су стигли необични путници — јежеви. Ту су пуштени на слободу и за годину дана змија је нестало.

ГУСКЕ ЗЕМЉОРАДНИЦИ

У Америци се за плевљење њива с памуком користе и гуске. Ови пернати радници с великим апетитом ждери коров. Пет гусака без нарочитог напора изађу на крај с хектаром земље за кратко време. Додуше, фармери из топлијих рејона жале се да су гуске за време летњих врућина лење и да праве дуг одмор после ручка, али ипак, према општој оцени, гуске су врло вредне.

НИЛСКИ КОЊ КОЈИ МИСЛИ ДА ЈЕ СЛОН

Не, у почетку он, разуме се, није мислио тако. Он се безбрижно шетао по Африци са татом и мамом. И сам је био исти као његови тата и мама, само мали. Али, једном су неки људи,

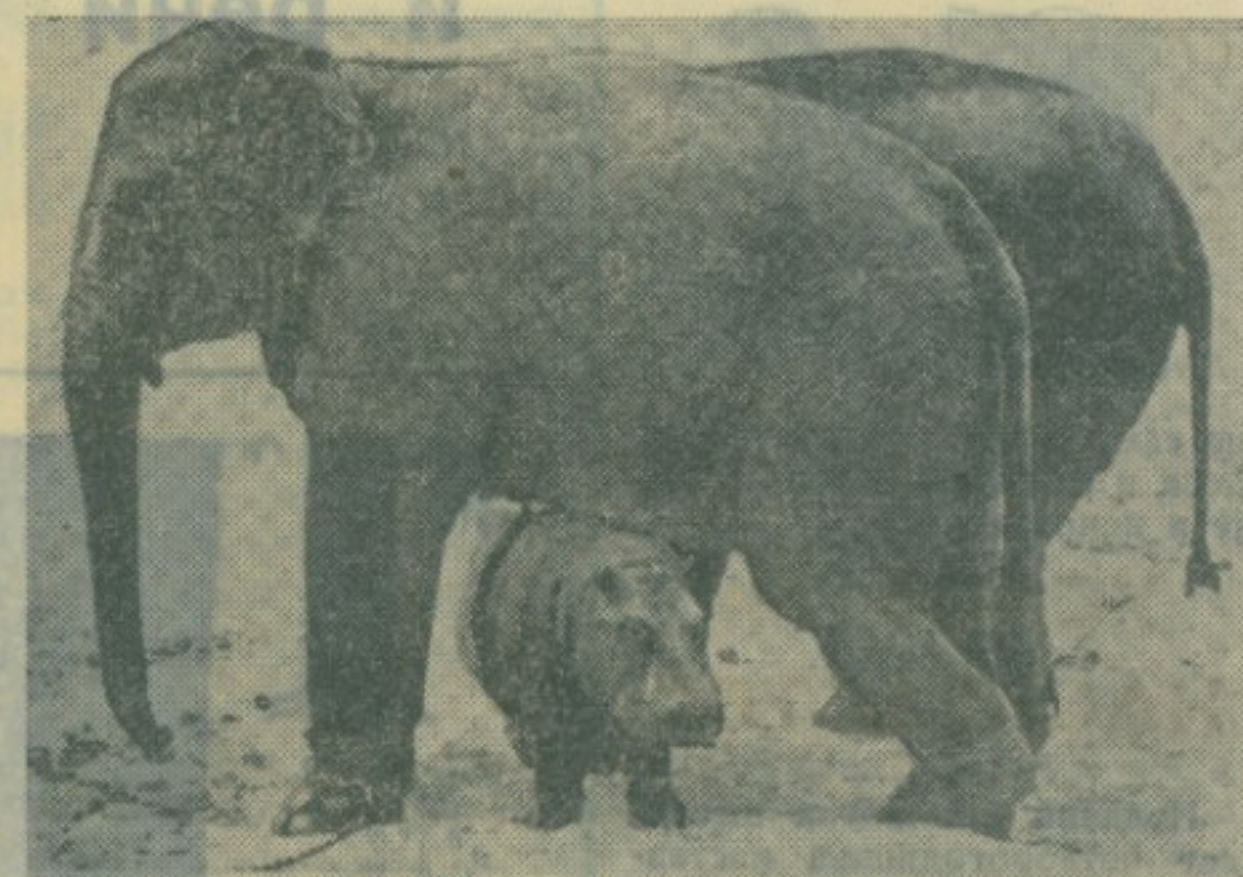
које он пре тога никад није видео, приредили лов и — маме и тате је нестало. Мали нилски коњ их је тражио по степи, по шипрају, на пољу. Нигде није могао да се скриси а страх и усамљеност поста-

јали су све неиздржљивији. А онда су се опет појавили ловци. Везали су малог нилског коња, некуд су га носили и возили, сад камионом, сад авионом, све док га нису допремили у Америку.

Тамо су нилског коња пустили из кавеза и казали му: „Сад ћеш овде живети а када се привикнеш послаћемо те у зоолошки врт. Да, и још нешто. Запамти да се зовеш Херман.“

По огромном дворишту ограђеном високим зидом шетале су разне животиње: неке у паровима, неке у читавим чопорима. Једино је Херман био сам. А то је било тешко и тужно. После неколико дана Херман се осмелио и пришао зебрама. Дошао је да им понуди своје пријатељство, али зебрама Херман није био потребан: оне су тако лепе, имају тако модерну оп-арт црно-белу одећу. Трапави мали уљез није био њихово друштво.

Херман се, покуњен, упутио камили која је стајала недалеко од зебри. И камила је била сама али њу то није мучило. По читав дан замишљено је гледала у сунце, вероватно је мислила да је у пустињи. Када је Херман пришао камили, она га је само искоса погледала са своје висине

и наставила да посматра Сунце.

Сад је већ било јасно: нико неће да се дружи с Херманом. Дани су не пролазили већ се вукли један за другим. Али, једном је Херману пришла мала слоница Лујза. Оњушила га и позвала да поје с њом. Тек што су тешким корацима пришли Лујзиним родитељима, Херман је осетио

да је нашао своју породицу. Сада он живи заједно са слоновима. И верује да је и он слон. Истина, пошто нема дугачку сурлу он не може да избацује водоскоке од песка и воде и не може да се држи за реп, као што то раде остали слоновии кад се шетају. Али то је због тога, мисли Херман, што је још мали.

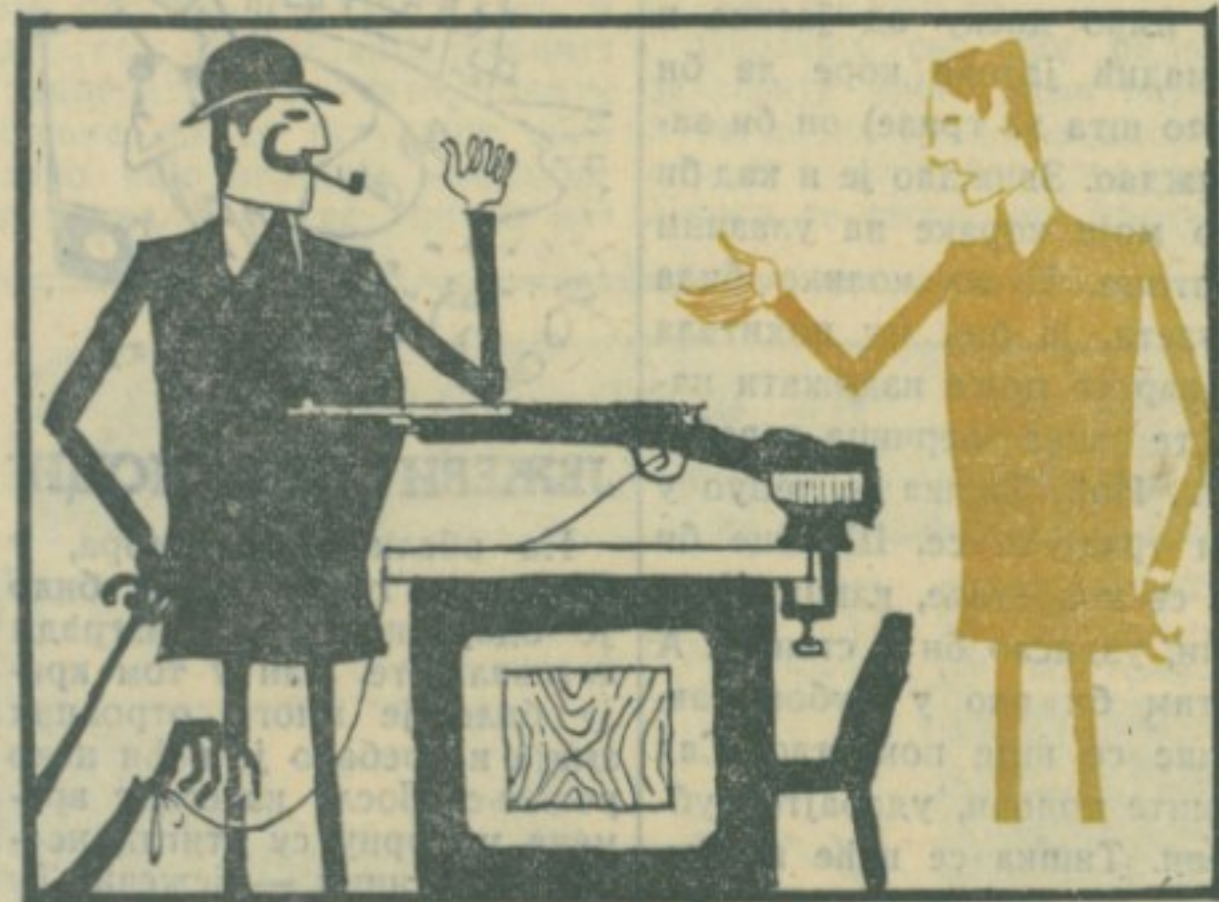

ДОГАЂАЈ У ВИЛИ

— Шта све људи неће да измисле! — узвикну запрепашћено, гласом обдијеним тугом, Петер Фукс пред страшним призором који се указао пред њим и инспектором Вернером. Инспектор није рекао ништа. Видео је он и горих и страшних ствари. Знао је да људи

— Ишао сам путешком који води испред обе виле — објашњавао је Петер Фукс — кад сам чуо пуцањ. Учинио ми се да је прасак дошао из унутрашњости куће, и то је баш оно што ме је зачудило. Знао сам да Паул Кремер често пуца на пацове којих овде има

ди који су се одлучили на смрт покаткад спроводе ту своју одлуку на најнеобичнији начин. У овом случају испали метак погодио је Паула Кремера у десну страну лица. Рана је изгледала страшно. А пушка из које је био испали метак налазила се свега педесетак сантиметара од самоубичиног лица, причвршћена за таблу од стола помоћу малих менгела. Око ороза на пушци налазило се привезан чврст канџи чији је други крај још био обавијен око прста самоубице. Испред стола: једна столица на којој је Паул Кремер седео пре но што се, погођен, свалио на под.

много. Али, нико не пуца на пацове у кући. Пришао сам огради, зовнуо га неколико пута, а пошто ми није одговорио ушао сам у кућу и видео ово што ви сад видите. Мора да је један крај канџа везао за ороз а други омотао око прста и повукао.

— Знате ли шта га је могло навести на самоубиство? — упита инспектор Вернер.

— Знам да му у последње време послови баш нису ишли сјајно, али да је дотле дошао. Страшно, невероватно...

Инспектор није скидао поглед са зидног телефона као

да ће му овај неми сведок открити неку тајну. — Тек га је недавно инсталирао, тај телефон, мислим — објаснио је Петер Фукс. — Иначе, кад је купио ову малу вилу изгледало је да је том куповином био веома задовољан.

— Радили сте заједно? — запитало је инспектора.

— Па... и да и не — одговори Петер Фукс. — Имали смо пословних веза, наше две фирме често су сарађивале. У ствари, знајући да он обожава лов ја сам му саветовао да купи ову вилу поред моје. Овај крај је пун дивљачи тако да је недељом, кад је био слободан, могао да се до миле воље преда тој страсти.

Инспектор Вернер, на изглед незаинтересован, разгледао је пушку Паула Кремера.

— А ви, волите ли ви лов? — запитала Петера Фукса.

— Баш сам намеравао да данас по подне одем да проврљам по шуми. Али, после оне несреће...

— А да ли се често враћате с добром ловином?

— Ох! Морам да признам да нисам нарочито добар стрелац. Али, лов ме занима, а поред тога то је одлична замена за гимнастику. Пешачим много. Ту и тамо испалим који хитац, али нисам никакав стрелац...

— А ипак сте данас пуцали сасвим прецизно и нисте промашили лице свог пријатеља — прекиде га љутито инспектор Вернер. — Додуше, пуцали сте из близине и нисте ни могли да промашите.

Како је инспектор Вернер дошао до закључка да је Петер Фукс убица?

Прошлог пролећа кад се река Санти у Јужној Каролини излила и поплавила велико подручје, једна дивља свиња са својих девет прасица нашла се опкољена водом. Она је некако успела да смести своје младе на једном дебелом стаблу дрвета које је лежало нешто изнад нивоа реке. Вода се простирала свуда унаоколо. Мајка је свесна да је то само привремено склониште јер су снажни таласи постепено прекривали стабло. Ускоро ће га бујица и понети. Требао је што пре потражити неко сигурније место. Она је могла лако да се спасе јер је плувала одлично. Али, шта ће са младима?

Није могла да их остави. Покушала је да пронађе неки начин да их спасе. Пажљиво је осмотрила цео крај. Око пет стотина метара даље један комад земље пркосио је води. Кад би некако успела да се докопа тог земљишта била би сигурна и она и малишани. Да ли ће они моћи да пливају против снажне бујице?

Пошто је завршила са осматрањем терена, донела је одлуку. Почела је да грочке да додирује ногом свако прасе као да им је говорила да се не мичу а онда се спустила у воду. Почела је да плива око обореног дрвета на коме су били њени мали показујући како је то просто и лако. Пошто је обилазила неколико пута око дрвета, поново се попела на оборено стабло и ухватила зубима најближе прасе. Полако га је спустила у воду па је сама сишла за њим. Стално је грочкала што је требало да значи: „Немој ништа да се плашиш — ја сам ту поред тебе“. Пошто је тако сву прасад једно за другим уносила у реку и износила на стабло и била уверена да су сви опробали да пливају, она је

поново почела да грочке, сишла је у воду, за њом су се несигурно једно за другим сви прасићи такође спустили у реку.

Када су сви били у води, мајка је прешла погледом по њима да се увери јесу ли сви ту јер су из воде вириле само њушнице. Кад је била сигурна да су сви малишани на броју, опет им се обратила, нешто им рекла, вероватно да се не растурају, а онда почела полако да плива ка сувом појасу земље заклањајући својим телом прасад да их снажна бујица не би однела. Најзад после доста напора стигли су на суву земљу и били спасени.

На осматрачници

Мала веверица седела је спокојно на јавору и грицкала пупушке. Док је она уживала у вечери, мајка је пажљиво осматрала на све стране из гнезда да неко не би изненадио њено мезимче. Заузета својом вечером млада веверица није ни приметила сову која је на њу мотрала са једног високог дрвета. Али, зато сова није измакла брижном оку мајке. Ноћна грабљивица померала се нечујно с ноге на ногу чекајући најпогоднији тренутак да јурне и уграби плен себи за вечеру. Али тек што је раширила крила и полетела, одјекнуло је опомињући знак мајке веверице. Млада веверица је муњевито слетела са гране на којој се налазила на низу гранчицу за коју се ухватила репом тако да се одозго није уопште видела. Сова је приметила да нема веверице тек оног тренутка када је слетела на грану. Било јој је јасно да је изиграна.

Силом прилика добро

Било је јутро. Ловац је угледао срну и њено лане ка-

Све су мајке исте

ко се помађају из једног чес тара. Очигледно, срна је била ланету и ставила му ногу стално освртала окрећући главу лево и десно. Свакако, осећала је неку опасност. Знала је да јој је једини спас у томе да остане непри мењена. Зато је ишла врло опрезно бирајући где ће стати.

Лане које није било свесно никакве опасности јурило је лево-десно уживајући у јутарњој свежини. Видећи да би оно могло да открије њихово присуство, срна је пришла ланету и савила му ногу на леђа притискујући одозго све док није легло у траву. Као да је хтела да му каже „Лежи ту и не мичи се иначе смо изгубљени и ја и ти.“ И лане је изгледала разумело шта му је мајка рекла: остало је непокретно добрих пола часа. За то време мајка је пажљиво ослушкивала све док се опасност није удаљила.

Страх и трепет за ловце

Има безброј примера где животиње показују изванредну храброст када треба да бране живот својих ближњих. Али изнад свих њих долази материнска љубав која ни у свету животиња нема границе. Бранећи своје младе најмирољубивије животиње постану крволочне. Кад је сама мачка ретко напада човека, али ако се налази са својим младима, онда сигурно напада, сваког на кога наиђе. Забележени су примери где су мајке умирале од глади дајући сву храну својим младунцима. И мада су женке слабије и готово код свих животиња мање, ипак су оне далеко опасније од мужјака и њих се као противника више плаше и ловци и други непријатељи.

СЕМ ТОГА И НЕПОТРЕБНО

На уласку у Фиренцу постављена је табла на којој се може прочитати следеће обавештење на четири језика: „Молимо туристе да не додирују слике рукама. Јер, то је

не само штетно за уметничка дела и кажњиво законом, већ је и непотребно!

УСЛОВ ЗА НАСЛЕДСТВО

Недавно преминула шездесет четворогодишња наставница гимнастике Едит Мел из Минхена оставила је тестаментом своју имовину од око 3 милиона динара минхенском зоолошком врту Хелабрун и друштву за заштиту животиња. Једини услов: на њеном спроводу морају бити и животиње.

Управа зоолошког врта испунила јој је жељу: на погребу су била два понија, три папагаја и два голуба-писмокоше.

ХУМОР У СЛИЦИ И РЕЧИ

— ЧИМЕ МОГУ ДА ВАС ПОСЛУЖИМ?
— ПРВО МИ ДОНЕСИТЕ ЈЕДНУ ПОРЦИЈУ ХРАНЕ ЗА ПТИЦЕ

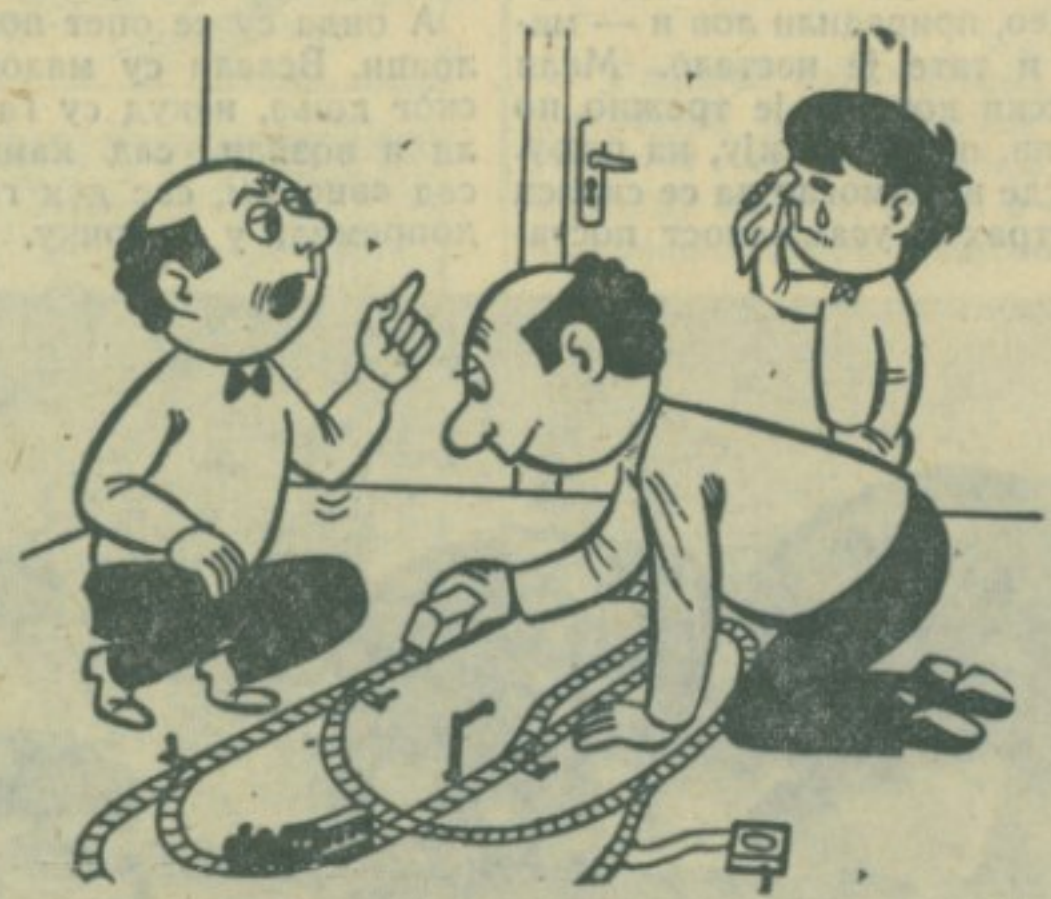
— МОЛИМ ВАС КИЛОГРАМ ТРЕШАЊА, АЛИ СА ШТО ВИШЕ ЦРВА.

РЕЗ РЕЧИ

УМ ЦАРУЈЕ...

— НЕМОЈ ДА ПЛАЧЕШ, ИЛИ КОД МАМЕ У КУХИЊУ, МАЛИ СИ ЈОШ ДА ИМАШ „ХОБИ“.

— ЗАШТО СЕ ЉУТИТЕ? НЕМАМ ГДЕ ДА ОБЕСИМ СВОЈ ШЕПИР.

Средином прошлог века на обронцима Сијера Неваде у Калифорнији пронађено је злато. Ово откриће изазвало је златну грозницу невиђених размера. Пустолови са свих страна света нагнули су у Калифорнију.

СТАРЕ ПРИЧЕ О ЗЛАТУ У КАЛИФОРНИЈИ

Злато се у Калифорнији није знало све до 24. јануара 1848. године када је сасвим случајно откривено код места Мадер Јоуд, или како су га Индијанци звали Каломат. Тада дана око 7 часова ујутру радник Џејмс Маршал је дошао на то место да пусти у рад воденицу, коју је био саградио за швајцарског досељеника Јохана Сатера. Али, уместо да заврши свој уобичајени посао, Маршал је отворио прву страну највећег открића злата у историји света и исто тако велике златне грознице.

Када је пришао брани и хтео да је пусти у рад, угледао је на дну корита жуто камење, којег ту није било претходнога дана. У почетку је помислио да је то руда пирита која је слична злату, али се за разлику од ње лако ломиле на удар. Маршал је узео један камен и почео да удара по жутим комадима. Жути комади су клизили али се нису разбијали.

Маршал је изненађен покупио жуте комаде и пожурио свом газди Сатеру који се налазио у колиби званој „Сатерова тарџава“. (На том месту се сада уздиже варош Сакраменто). Сатер је био послован човек, који се интересовао за све и свашта. Није се, тако рећи, одвајао од Америчке енциклопедије у којој је могао да нађе све што га је занимало. Када му је Маршал показао комаде жутог камења, он је одмах потражио савет у енциклопедији: како се распознаје право злато. Тамо је писало да готово сви метали осим злата покриве од азотне киселине. Одмах су извели тај опит: жути комади нису покривени. Затим су прочитали да је злато теже од сребра, које је један од најтежих метала. И приликом те пробе уверили су се да су жути комади тежи од сличних комада сребра.

Више није било никакве сумње да су пронашли злато. Одмах су се заклили један другом да о томе неће никоме говорити. Али то је била изузетно велика тајна за дво-

јица и страховао, злато је била права несрећа за њега. Сви људи који су радили на његовом имању напустили су га да би кренули у потрагу

лих људи који су пловили директно бродовима до Јужне Америке. Тај пут поред тога што је био дуг био је и врло опасан. Али жеља за богаћењем није знала за страх и препреке.

Бродови су били тако пренатрпани а није било ни најосновнијих санитарних уређаја па су разне заразне болести нарочито коlera, — просто косиле. Није био редак случај да сви на броду умру и брод нестане у таласима океана. Али, многи су стигли на циљ. Тако је само у јануару 1849. године кроз Сан Франциско прошло 7.000 људи који су стигли са истока.

Ипак тек је са доласком пролећа настала лудатрнка. Људи су ишли бродовима, коњима, чамцима, једрењацима, колима. Многи су кренули пешце чак са источне обале Америке гурајући пред собом ручна колица на којима се налазио потребан алат за копање. Многи су остављали по роднице са колима, а они хитали на коњима да би што пре стигли. Често породице нису никад стигле да се придруже глави породице.

Изненадна појава великог броја белаца узнемирила је Индијанце. Бели путници плаћали су све до чега су могли доћи. Индијанци су брањили своју стоку и имовину и планински и пустињски предели били су прекривени скалпираним лешевима белаца. Преврнута и изгорела кола могла су се видети на све стране. Само у току једног месеца око 20.000 жена и деце нестало је без трага упркос истраге коју је предузела америчка армија.

Ње се истицало изнад свега тако да је било довољно ставити ашов или лопату на неко место па да га нико више не дира, јер се поштовало власништво онога који је први стигао. Новопридошли су били искрено поздрављени и помагани. Међутим, касније ситуација се потпуно променила. Почели су да стижу разни криминалци, разбојници који нису бирали средства да би дошли до злата.

Свуда по долини ницали су шатори и колибе најразличитијих врста. И поред тога што су сви ти људи жуђели да што пре дођу до злата, недељом и празником нико није радио. Тада су се копаачи, бријали, писали кући, ишли у цркву. Ко је могао да нађе неку праћу да му опере рубље морао је да плати 20 долара по комаду. Све је било страховито скупо. Један кромир стајао је долар, пола килограма шећера 5 долара, конзерва сардине 4 долара а брашно чак и 800 долара по барелу (око 120 килограма).

Када би некога послужила срећа, он је обавезно чашавао цео логор. Остатак злата убрзо би се нашао на коцкарском столу и није било устајања док се или не изгуби све или не добије све од партнера. Онај ко би губио враћао би се свом шатору, кувао пасуљ и онда поново кретао у потрагу за златом верујући у неисцрпно богатство овог рудника.

Године 1850. настала је велика промена. Вест о богатим налазиштима злата већ је обишла цео свет. Странци су чули да постоји нижија зем-

ча. Сада је требало копати под земљом и то доста дубоко да би се до њега доспело. Планина је почела да се поткопава, земља да се преврће, дуги и дубоки канали протезали су се на све стране, многа окна нестајала су у дубини земље. Када су минерни увидели да се само рукама слабо напредује, набили су хидрауличне компресоре. Почела су да се појављују читави брда земље а стара да нестају. Ипак, злата је било све мање.

Злочини су постали све чешћа појава. Људи више нису бирали средства како да дођу до овог драгоценог метала. Златна ценлменска вредност када су вреће са златом лежале поред шатора а да никоме није ни пало на ум да би могао красти од другог — била су прошла. Банде су истеривале рударе из њихових рудника или их стављале на мучке ако нису хтели да кажу где су открили руду или склонили злато. Од 1850. до 1854. године у свађама и плачки погинуло је око 4.000 људи.

Године 1853. је била најдорежљивија. Само у току те године пронађено је злата у вредности од 70 милиона. Истина, тешко се долазило до злата које је било све дубље у земљи помешано за рудом кварца. Али се копање исплатило. У руднику Грас Вели укупно је ископано злата у вредности од 20 милиона долара док је један рудник у Сонори давао дневно злата у вредности по 160.000 долара.

Али ови су рудници захтевали све веће инвестиције, машине и стручне раднике. Како појединци нису могли да уложе толике паре, створиле су се разне компаније које су или ратовале између себе или са појединим власницима рудника. Многи власници су продали своје руднике на време и новац завештали нацији на овај или онај начин. Тако су Леланд Стенфорд и Марк Хопкинс основали универзитете који и данас носе њихова имена.

Међутим у Калифорнији ни су људи само стицали богатство већ и славу. Тамо се први пут појавила шаљива прича једног младића, који ће касније постати славан у америчкој литератури. То је био Марк Твен.

Интересантно је напоменути да су људи који су пронашли злато, Џејмс Маршал и његов послодавац Сатер, имали најмање користи од тога. У ствари, Сатер је умро после открића злата пошто није могао да прежали уништено имање, разграбљену стоку и опљачкану радњу. Сам Маршал живео је бедно радећи као баштован све до смрти.

НАЈБОЉА КЊИГА

Један амерички илустровани лист спровео је анкету, јединствену у историји. Лист је поставио питање: коју књигу једну једину — бисте пожелели да имате ако бисте се нашли на ненастањеном острву?

Одговори су били различити: помињане су Шекспирове књиге, Свифтове итд. Међутим, познати глумач Честертон дао је најоригиналнији одговор: он је пожелио „Упутство за изградњу чамца“.

за златом односили му сав алат од куће и из радње.

Вест се убрзо пренела преко целе Калифорније. Фармери су почели да напуштају своје ниве, трговци радње, војници су дезертирали. Потере које су биле послате да похватају дезертере и саме су дезертирале јурећи за срећом. Бродови који су стигли у Сан Франциско остављали су пусти јер је целокупна посада кретала у потрагу за златом. Ни капетани бродова нису представљали изузетак.

И заиста према свима онима који су стигли у тим првим месецима: срећа је била дарежљива. Комади злата лежали су свуда по дну корита река, одмах испод површинског слоја камења и корења дрвећа. Није била реткост да човек сакупи и по неколико килограма злата за непун сат. Тако је један срећник на дужини од тридесет метара нашао злата у вредности од 17.000 долара, што је у оно време била огромна свота новца.

Док је Калифорнију обузела права златна грозница, на истоку земље се готово ништа није знало о томе све до септембра месеца. Када је бал тиморски лист „Сан“ објавио вест о проналаску злата у Калифорнији, многи су помислили да је то нека шала. Тек када су прве количине злата почеле да стижу у Вашингтон и Њујорк, људи су схватили да то није шала и да се и њима пружа прилика да се што пре обогате.

Како је већ настала јесен било је касно да се иде пешке преко континента па су нови ловци на злато решили да крену бродовима. Само у октобру, новембру и децембру преко деветдесет бродова пуних трагача за златом напустило је источне луке. Највећи број тих бродова ишао је до Панама где су се путници искрцавали, затим прелазили земљом пешине и на другој страни поново се укрцавали на бродове и ишли за Сан Франциско. Било је сме-

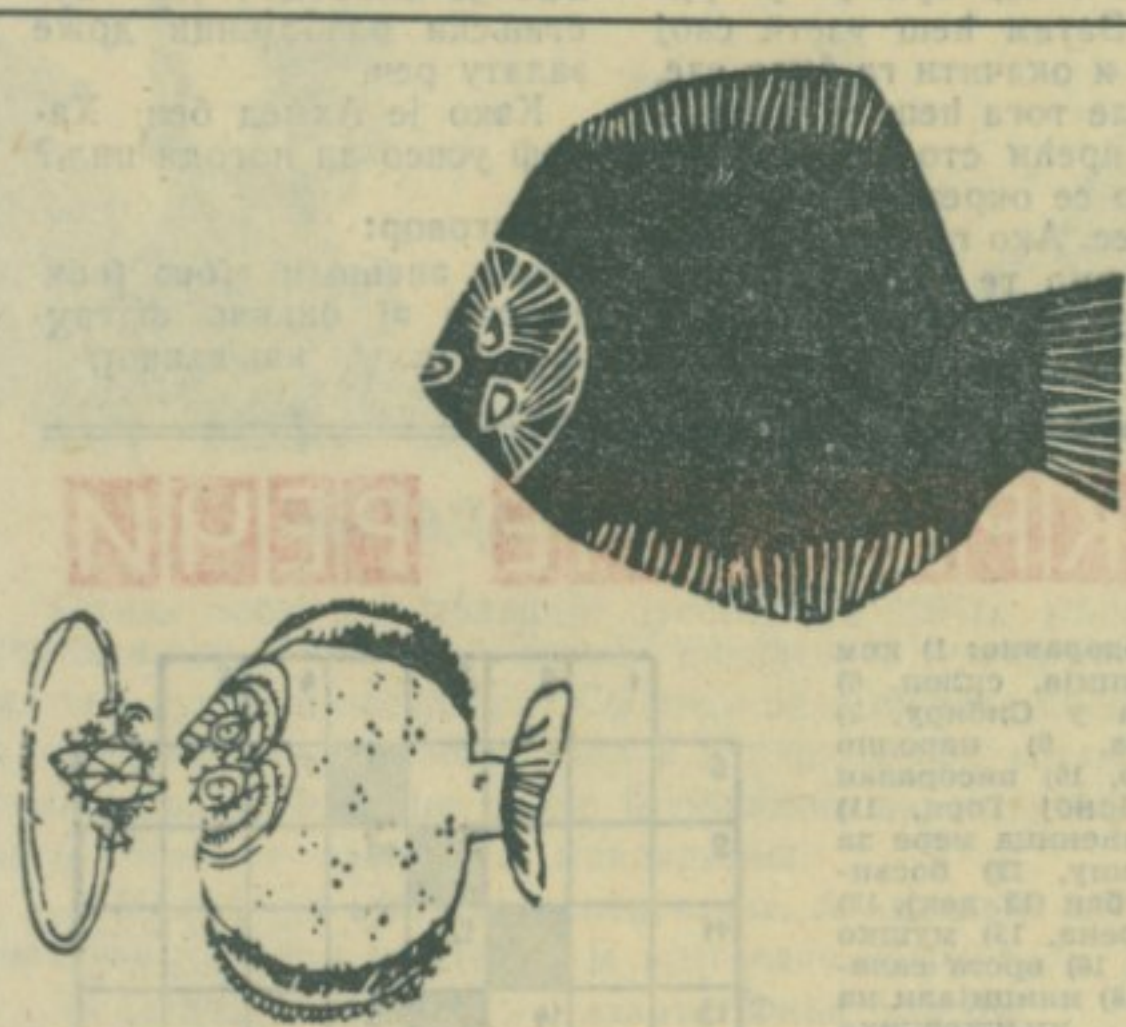

Највећи број копаача злата били су млади људи. Неки од њих завршили су школу, неки су били при крају. Они нису носили никакав алат са собом и када су најзад успели да стигну до места морали су да плаћају лопату или ашов и по сто долара. Али поред ашова ти млади људи су желели да примене и оно што су научили у школи, нарочито су се у томе истицали правници, и убрзо су створени закони о заштити права копаача, који су тако солидно састављени да важе још и данас.

У почетку је међу копаачима владало другарство и поште-

ља где има у изобиљу злата и свако га може узети, ко пре стигне и буде имао мало среће да његов комад земље буде златоносан. Никад раније у историји света људима није било стављено на располагање такво богатство где није нико имао да дели ни са ким оно што нађе. И зато, као никад у историји, странци су похрлили у Калифорнију. Тамо су се сјатили пустолови разних народности: Немци, Французи, Шкотланђани, Кинези и др.

Али, до злата се долазило све теже. Оно злато што је било на површини брзо је нестало у врећама првих трага-

ДИЈАМАНТСКИ МАМАЦ

Пре неколико година их тиолози су открили занимљиву чињеницу: гренландске ајкуле имају очи које јако светле. Ови морски разбојници користе ту особину да би у своје чељустима намамили радознале рибе.

Јапански рибари покушали су да искористе ово откриће научника. Тако се родила идеја да се мреже за риболов украсе светлуцавим мамцима. Најпре су покушали да за мреже

причврсте читаве низове лампица или кружића прелимањих неком луминисцентном материјом. Међутим, успех је био безначајан. Одличан резултат добијен је тек када су за намамљивање риба употребили вештачки дијаманти. Ситно драго камење, стављено у стаклене заштитне омотаче, деловало је на становнике морских дубина у правом смислу речи — хипнотички.

Да извади штету

Преносимо оглас објављен у једном шкотском листу: „Мак Кес, фармер из Н. Н. нашао је црну козу са црвеном огрлицом око врата. У-

колико се власник не буде јавио од данас за осам дана, коза ће бити поједена да би се надокнадила штета због објављивања овог огласа“.

ПОДВИГ АРТИЉЕРЦА ОРИШЧЕНКА

Свитао је 20. април 1943. године. Совјетски гардијски пук налазио се југоисточно од железничке станице Кримскаја. Припремао се за напад. Са ивице шуме затрештале су „каћуше“, њихова ракетна зрна остављала су за собом пламене трагове. Земљиште на непријатељској страни задрхтало је од снажних експлозија. Непријатељске ровове обавио је дим а потом пламен. Ракете су савијено завијале изнад глава бораца скоро читав час. Затим се све утишало и први гардијсти су пошли у напад.

Артиљерац Оришченко био је један од најмлађих бораца гардијских јединица на Криму. Сада се кретао са својим топом у стрељачком строју. У поређењу са снажним грмљавином „каћуша“ Оришченко се са топом није ни примећивао. Ступао је одмах иза бораца који су нападали на непријатељске ровове, није заостајао ни корака. Одједном, непријатељ је оживио. Немци су почели да излазе из дубоких ровова и износе митраљезе и топове. Гардијсти су изненађени почели да заостају. Немачки митраљези заштектали су са свих страна, топовска ватра није дала гардијцима ни да се помере. Нашли су се у тешкој ситуацији пред самим немачким рововима.

Док је командант гардијског пука смишљао шта да предузме да би се извукао из ове непредвиђене ситуације, одједном је из редова гардијста гргнуо топ. Борци су се окренули према њему. Били су изненађени. Оришченко је првим зрном погодио непријатељску митраљезку групу. И други топовски погодак је био директан, група митраљеза је ућутала. Охрабрено је за руске борце било тако изненадно да нико у почетку, сем војника који су се налазили непосредно поред Оришченка, није схватио чији топ пуца. Остали су мислили да им је стигло појачање.

Оришченко је наставио да пуца. Испалио је четири топовска зрна и уништио девет

непријатељских митраљеза. Борци су опет пошли на јуриш. Само једна група није могла напред јер их је са брежуљка тукао немачки митраљез. Оришченко је приметио непријатељског митраљезца и директним топовским погодом разнео и посаду и митра-

И поред великих губитака које су претрпели, Немци су пошлели у напад. Гардијсти су одступали пред много јачим непријатељем. Оришченко није напуштао свој топ. Однекуд су митраљези штектали и засипали борце кишом зрна. Са топом и десетак бораца,

покрету су засипали митраљеском и топовском ватром. Оришченко се налазио поред нишанске справе свога топа. Пустио је тенкове да му приђу сасвим близу. Прва челична грдосија ишла је пуном брзином према топу. Оришченко је повукао окидач. Експло-

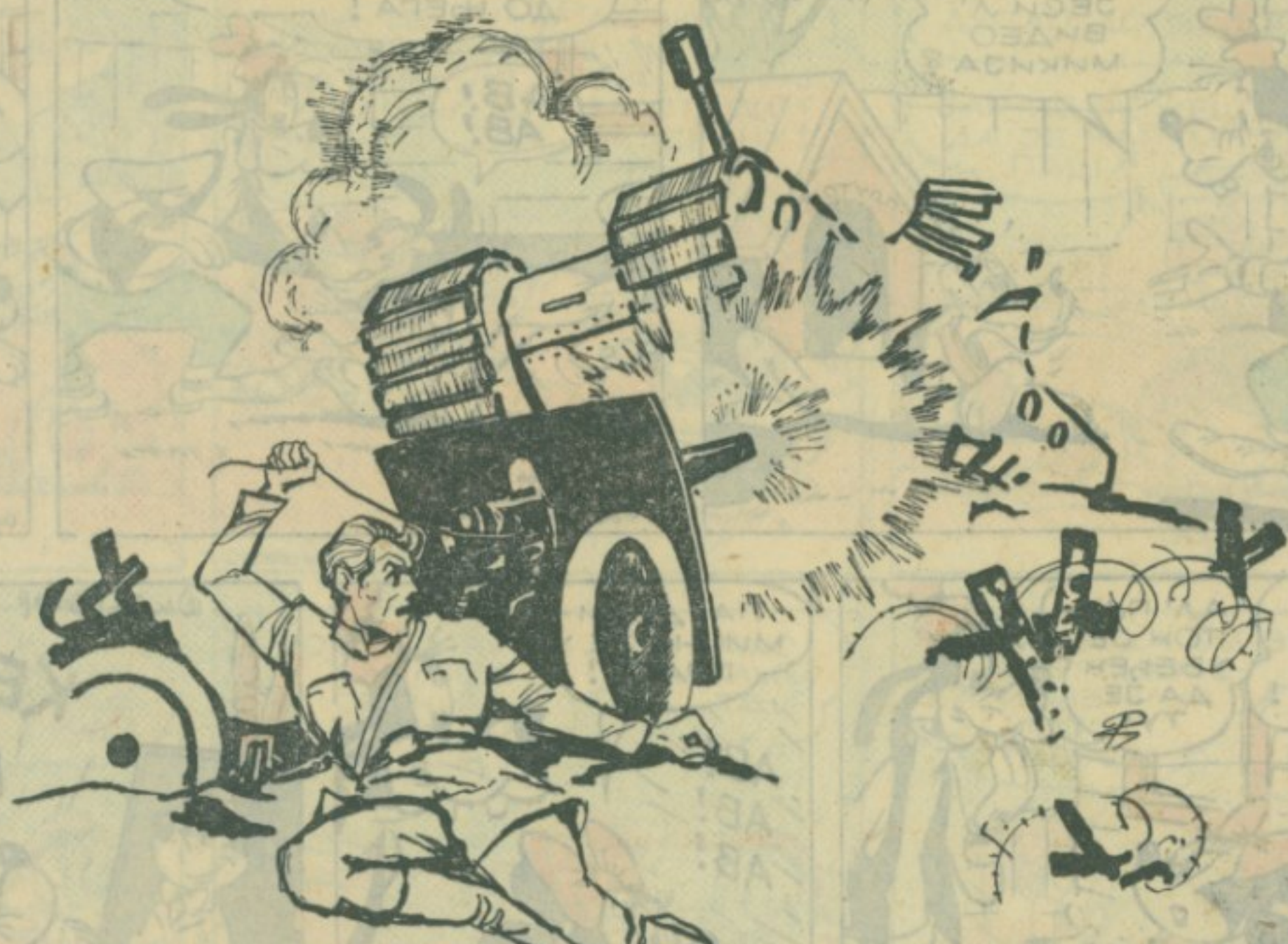
зишио из заклона грабио је својим гусеницама према топу. Оришченко је нанишанио и управо кад је хтео да повуче окидач изгубио је свест. Митраљески рафал му је захватио десни кук, али му је канап топовског окидача остао у руци. Тенк више није видео. Лежао је поред топа непомично. Поред њега је лежао и борац који му је долацао муницију. И он је био у несвести, контузован експлозијом топовске гранате.

Немачки тенк се приближавао. Снажна бука мотора и ватра тенковског топа тргли су Оришченка из несвести. Није знао шта се то малопре с њим догодило. Пред очима му је све било тамно. У последњем тренутку је отворио очи и угледао нејасне контуре огромног тенка недалеко од његовог топа. Последњом снагом је повукао уже топовског окидача, а затим се одупро ногама о лафет. Одјекнула је последња експлозија и тенк је плаћуо.

Немци су почели да беже, а гардијсти су као лава наступали.

Оришченко је у отаџбиниском рату био познат свим артиљерцима на Криму и Таманском полуострву. Уништио је око 30 непријатељских тенкова и неколико стотина немачких војника.

Августа 1944. године Николај Николајевич Оришченко је одликован Орденом хероја Совјетског Савеза, Орденом Лењина и многим другим одликовањима за храброст. После рата завршио је артиљеријски одсек Фрунзеове академије и артиљеријску академију Говорова и данас је пуковник Совјетске армије.

лез. Како су се борци јуришући померали кретао је и он са својим топом. Пратио их је и истовремено им кричио пут.

У једном тренутку аутоматичар Прокојев покушао је да уништи непријатељски митраљез. Међутим, Оришченко је приметио да се Немци припремају да сачекају Прокојева на митраљезку цев. За деценије секунде предухитрио је Немце и разнео их челиком своје топовске гранате. Неколико тренутака касније, плаћула су и два непријатељска самоходна топа, да би на крају обе самоходке експлодирале на положају од сопствене топовске муниције.

Оришченко се нашао опкољен. Док су Немци нападали, Оришченко је тражио непријатељски митраљез, чији су му рафали покосили зругове. Остала су само тројица гардијста и два артиљераца. Окренуо је свој топ према згради железничке станице Кримскаја и нанишанио. Експлозија је однела цео станични кров и четири митраље за са посадама. Чим су престали митраљески рафали, непријатељ је почео да се колеба, али није одустао.

— Тенкови! Тенкови! — повикао је одједном Прокојев.

Иза првих станичних кућа избили су немачки тенкови. У

зија је зауставила тенк и обавила га огромним пламеном.

Митраљески рафал из другог тенка усмртио је двојицу гардијста и једног артиљераца и тешко ранио Прокојева. Оришченко је остао сам са једним борцем. Када му се приближио други тенк, погодио га је у гусеницу. Тенк је одједном скренуо и док се још димио, посада је почела да га напушта. Оришченко је зграбио аутомат погнутог борца и после првог рафала нико се од посаде није више мицао.

За следећих неколико минута Оришченко је уништио још три немачка тенка. Последњи немачки тенк који је

Јесте ли већ чули

га...

... само мачке и гуске могу да поднесу хладноћу од минус сто Целзијусових степени. „Домороци“ хладног

Арктика — бели медведи и туљани — једва издрже мраз од минус 80 степени.

... хиљаду милијарди или билион је количина коју човек тешко може да представи. Тако, на пример, треба да прође још 32.000 година пре него што истекне први билион секунди од почетка наше ере.

... само четири власи женске косе упредене

уједно толико су јаке да могу да издрже тежину од 45 килограма.

... први брод с дизел мотором који је могао да понесе довољно нафте за пловидбу из Европе на Далеки исток и обратно звао се „Се-

ландија“. Брод је био изграђен 1912. год. у Копенхагену и имао је мотор од 1.200 коњских снага.

ПОСЛУШАЛИ ГА

На силу сакупљеном народу у Жабљаку, одмах по јулском устанку 1941. године, италијански генерал одржа говор:

— Можда ће савезници победити силу осовине, али шта то вреди кад ви то нећете видети, ми ћемо вас дотле истребити као непослушне...

— Онда да га послушамо. Одмах на оружје, па што пре да победимо — рече стари Крсто Црногорцима око себе.

ОЧЕВА МОБИЛИЗАЦИЈА

Док је Колубарска чета Ваљевског одреда пролазила 1941. године кроз једно село, командир чете спази неког сељака са синовима на вратима куће, па га упита:

— Шта ти раде синови код куће, пријатељу?
— Четници нас мобилисали па чекамо. Кажу, није још време — одговори младић као запета пушка.
— А ко сте ви, људи? — упита њихов отац.
— Ми смо из партизанског одреда — рече командир.
— Ако је тако, онда, мобилизацију одређујем ја. Децо, пакујте се, и у одред!

НОТЕ ЗА ПУШКУ

Негде пред крај 1941. године, непосредно пред једну борбу у Космајски партизански одред стигне омладинац Столе са хармонијом. Кад је борба отпочела а меци зафијукали, он приђе командиру и зачуђено упита:

— Ама, шта ово тако страшно свира, друже командире?
— Такве су ноте за пушку. Кад их будеш научио, и ти

ћеш по њима тако свирати — одговори му командир. Омладинац погледа командира, затим у хармонику, па заклони главу.

НАПАДАЈУ ОПАСНО

Одмах после капитулације Југославије 1941. године, жандарми су се ставили у службу окупатора. Чували су све важније путеве и раскрснице Србије и били највећа препрека партизанским руководством и куририма при кретању. Филип Кљајић-Фића неуморно је обилазио партизанске чете и често се сретао са жандармима.

— Кажеш да има много партизана. А нападају ли? — упита га жандарм пошто му је прегледао исправе.
— Нападају опасно — заврте Фића главом.
— А да ли нападају жандарме?
— Не нападају. Само окупатора и друге непријатеље.
— Пази, богати! Видиш, а ови овде највише нас нападају — рече жандарм, жалећи се Фићи.

НЕДОСТАЈЕ ИЗВЕШТАЈ

Кад је маја 1942. године Гатачка омладинска чета разбил једну италијанску колону, штаб батаљона затражи од ње извештај:

— Како сте прошли у акцији?
— Ми смо сви на броју.

— А непријатељ? — упита командант батаљона.
— Извештај од Италијана још нисмо добили. Чим га пошаљу, јавићемо вам.

КРИВАЦ

БЕНИН

ЗА ПОГРЕШКУ

Студенти археологије универзитета у Хајделбергу, у Немачкој, вежбајући се у да

тирању методом радиоактивног угљеника, узели су за испитају свеже изданке живе ограде и неког грмља, које је пре неколико година засађено дуж аутомобилског пута који води према Франкфурту на Мајни. Анализа је дала потпуно неочекиван и збуњујући резултат: издаци су стари три хиљаде година. Анализа је

поновљена неколико пута и резултат је увек био исти.

Необична чињеница ипак је објашњена. Младе биљке по ивици пута узимале су угљеник из ваздуха који је загађен испусним аутомобилским гасовима. А бензин, од којег настају ти гасови, добијен је из нафте која се у Земљијој кори образовала пре више хиљада година. Примесе дрвеног угљеника, утицале су на резултат анализе.

WALT
DISNEY

МИКИ

ЏОНИ

ХАЗАРД

ФРЕНК
РОБИН

